

Apopleksi

Jacob Mesot Liljehult
Klinisk sygeplejespecialist
cand.scient.san, PhD

Jacob Mesot Liljehult

Apopleksi

Klinisk definition

- Pludseligt opstået
- Fokale neurologiske udfald
- Vaskulær basis (infarkt eller blødning)
- Varige symptomer (> 24 timer)
(ved varighed < 24 timer = TCI)^{A,B}

^A Mere end halvdelen har problemer med fatigue og op imod halvdelen har problemer med hukommelse, koncentration og multi-taskning efter tre måneder (Fens *et al.* 2013)

^B 30-50% af patienter med TCI har vævsforandringer på MR DWI (Easton *et al.* 2009)

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

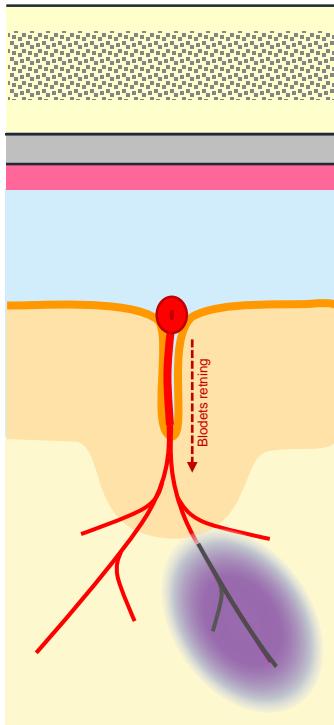
Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor hjernen

Blodprop i hjernens venesystem

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

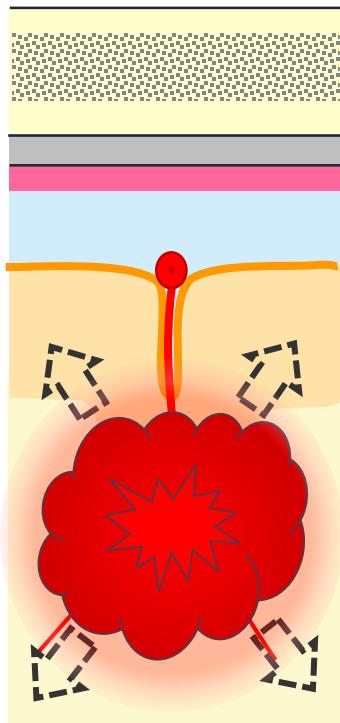
Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor
hjernen

Blodprop i hjernens
venesystem

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

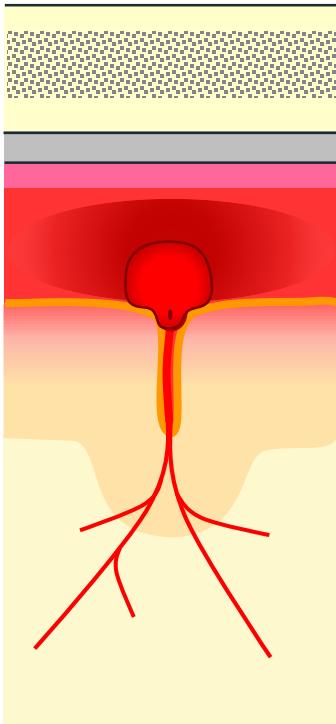
Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor hjernen

Blodprop i hjernens venesystem

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

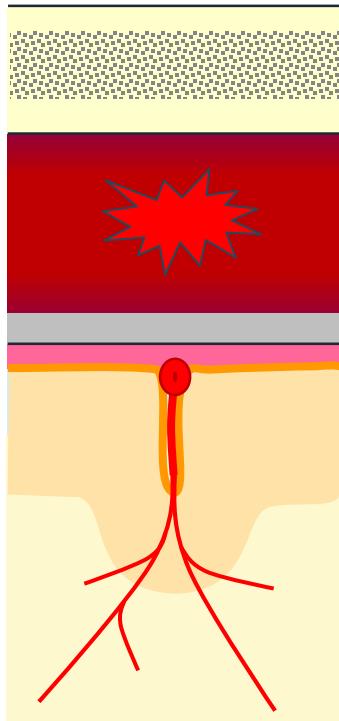
Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor
hjernen

Blodprop i hjernens
venesystem

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

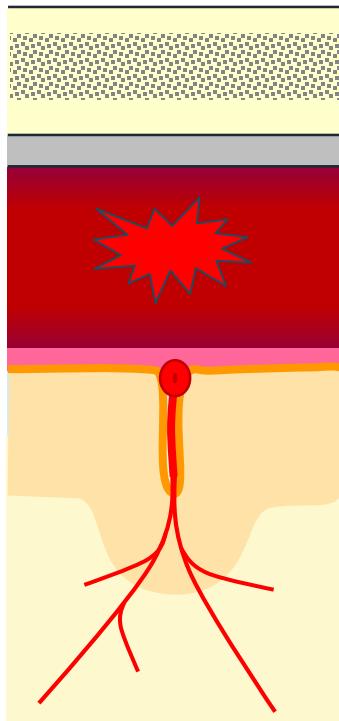
Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor
hjernen

Blodprop i hjernens
venesystem

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

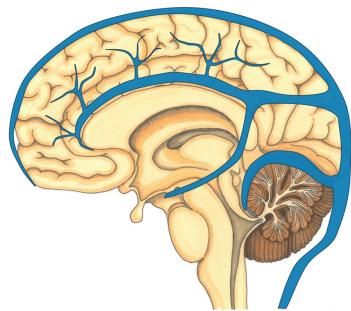
Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor
hjernen

Blodprop i hjernens
venesystem

Cerebro-vaskulære sygdomme

Klassifikation

Apopleksi	
Infarktus cerebri/ Iskæmisk apopleksi	(IS)
Hæmorrhagia cerebri/ Intracerebral hæmorrhagi	ICH
Apopleksi-lignende anfaldfænomener	
Transitorisk Cerebral Iskæmi	TCI
Amaurosis fugax	
Transitorisk global amnesi	TGA
Intrakranielle blødninger	
Epidural hæmorrhagi	
Subdural hæmorrhagi	SDH
Subarachnoidal hæmorrhagi	SAH
Venøse tromber	
Sinus trombose	

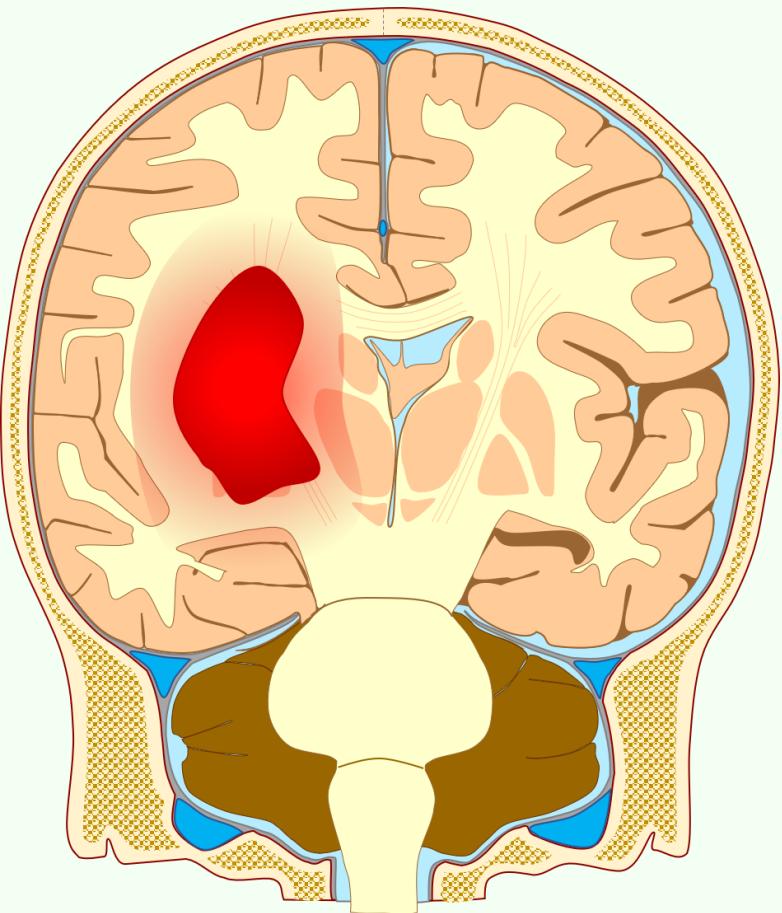
Blodprop i hjerne
Blødning inde i hjernen

Forbigående udfald
Forbigående synstab
Forbigående hukommelsestab

Blødninger udenfor hjernen

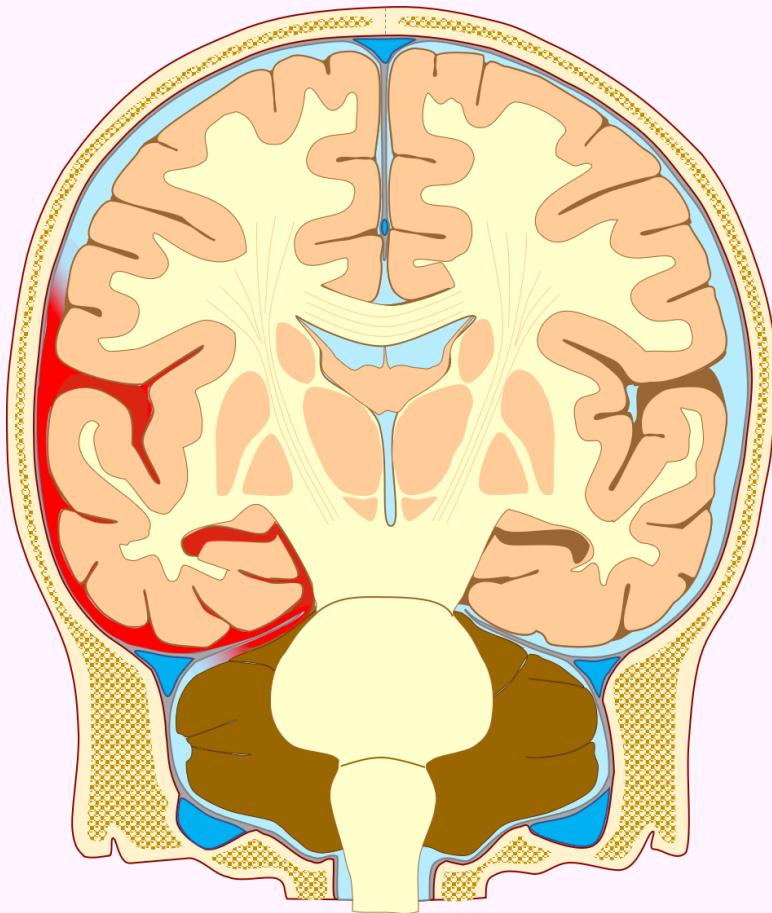
Blodprop i hjernens venesystem

Blødning inde i hjernen

ICH = Apopleksi

Blødning uden på hjernen

SAH ≠ Apopleksi

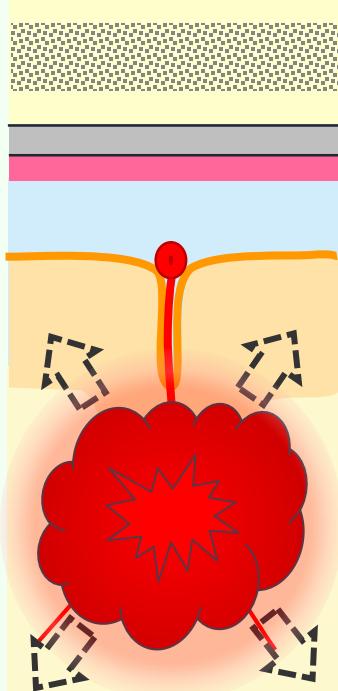
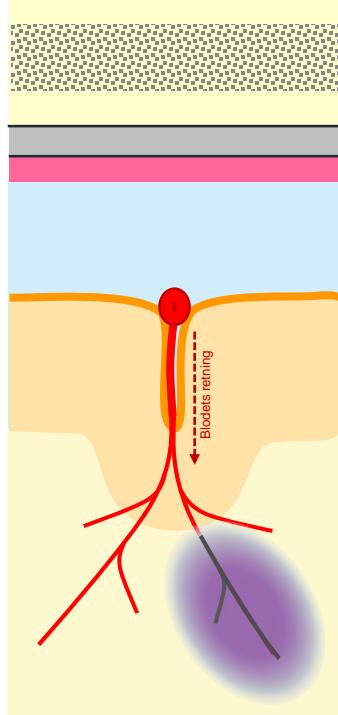
Iskæmisk
apopleksi
(Infarkt)

Intra-cerebral
blødning
(ICH)
Arteriel

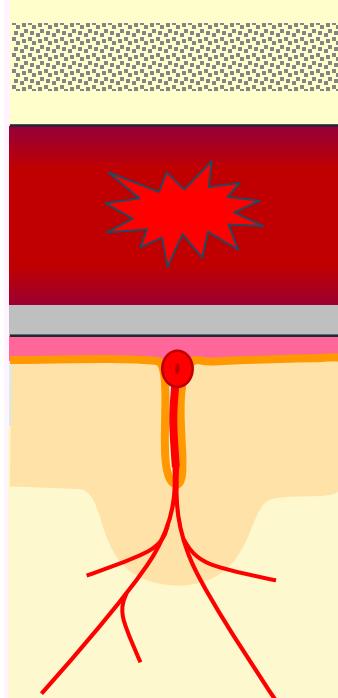
Epidural
blødning
Arteriel

Subarachnoidal
blødning
(SAH)
Arteriel

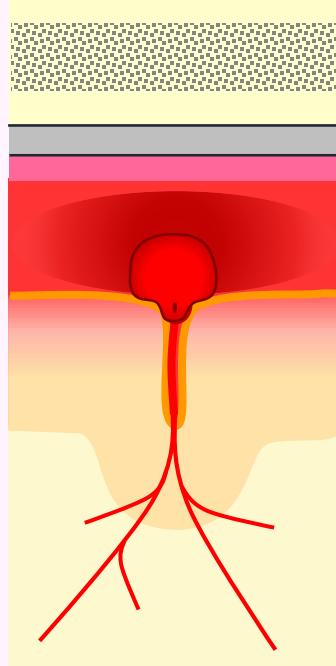
Subdural
blødning
(SDH)
Venøs

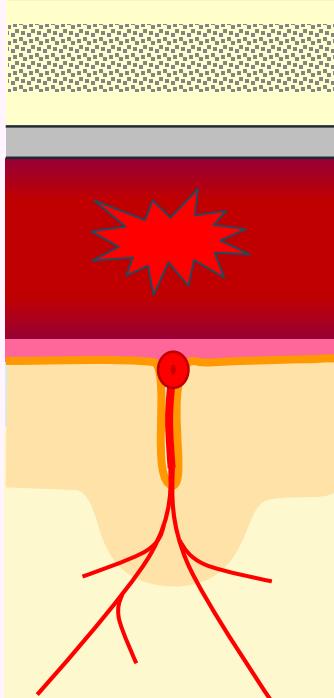
Blødning inde i
hjernen

Blødning udenpå
hjernehinderne
(ud mod kraniet)

Blødning ud i
cerebro-spinal
væsken

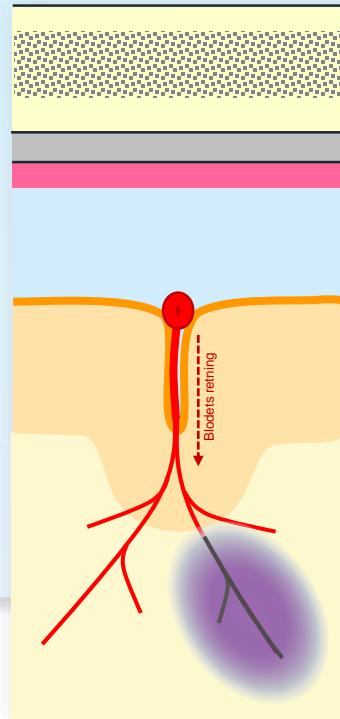
Blødning mellem
dura og
arachnoidea

Apopleksi

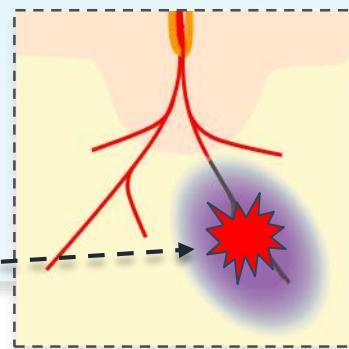
Iskæmisk apopleksi

Skyldes blodprop

Ca. 90% (9-10.000/år)

Ca. 15% får blødning
i infarktet
(hæmorrhagisk
transformation)

Hæmorrhagi

Skyldes blødning

Ca. 10% (1000-1500/år)

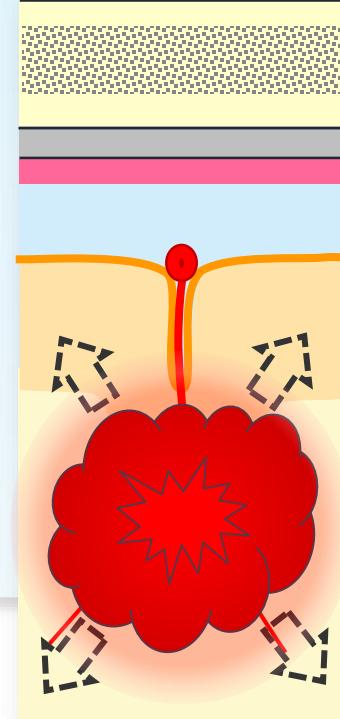
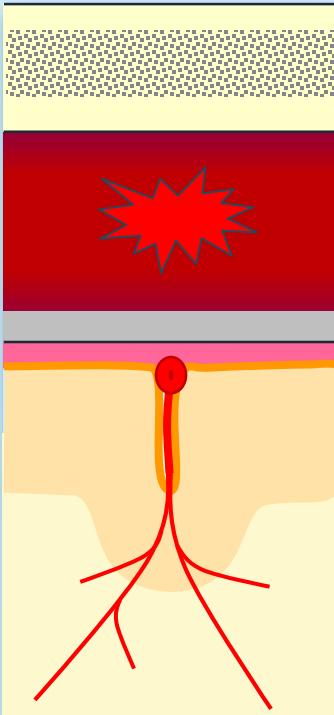

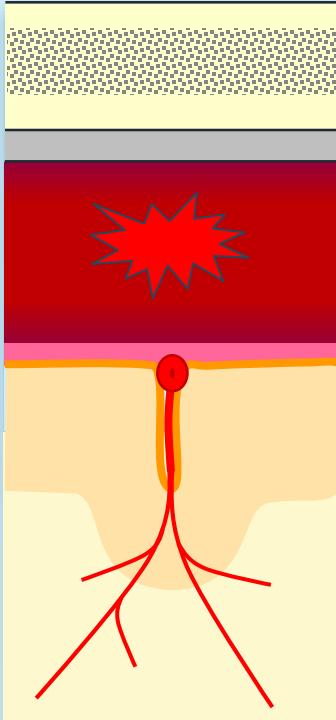
Illustration: Jacob Liljehult 2021

Epidural blødning

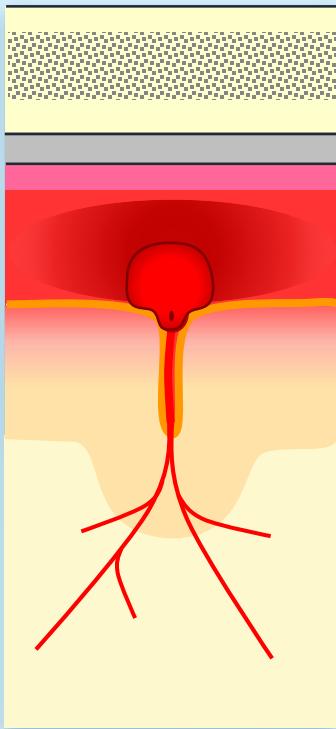
- Årsag: Beskadigelse af arterie efter hovedtraume – ofte i tingene-regionen
- Lav incidens; forekommer mest hos børn
- Forløb: Nogle timers stabil tilstand, efterfulgt af hurtigt progredierende symptomer på forhøjet intrakranielt tryk
- Symptomer: Faldende bevidsthed, samsidig oculomotorius parese (stor/lysstiv pupil, ptose), ↑BT og ↓puls
- Behandling: Kirurgisk evakuering af hæmatomet

Subdural blødning

- Årsag: Beskadigelse af bro-vene efter hovedtraume
- Incidensrate: ~5/100.000/år; forekommer mest hos ældre, alkoholikere, pt med blødningstendens
- Forløb: Langsamt progredierende over dage- uger
- Symptomer: Diffus hovedpine, nedsat bevidsthed, konfusion, lateraliserede udfald
- Behandling: Kirurgisk evakuering af hæmatomet

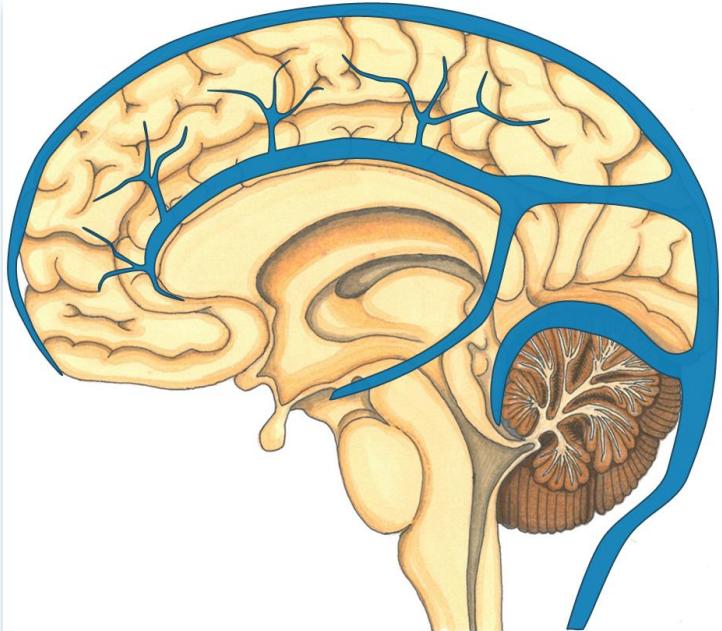
Subarachnoidal blødning

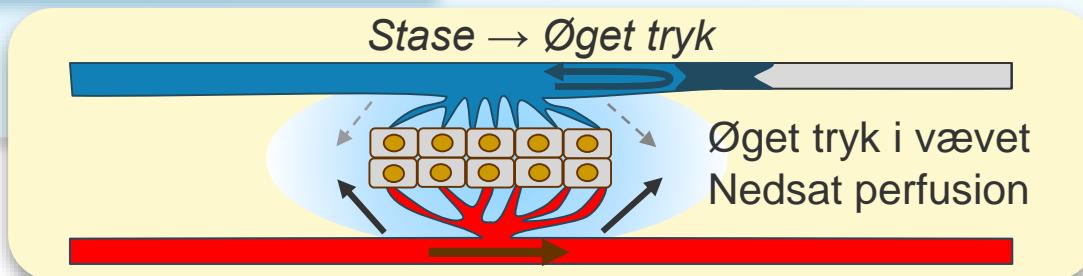
- Årsag: Aneurisme (~70-80%), ukendt årsag
- Incidensrate: 10 pr 100.000/år; voksne
- Forløb: Debutere ofte med et smæld i hovedet og pludseligt indsættende hovedpine
- Symptomer: Diffus hovedpine, nakkestivhed, lateraliserede symptomer, kvalme og opkastning
- Komplikationer: Fokal påvirkning, vasospasme, hydrocephalus; stor risiko for reblødning
- Behandling: Sænkelse af intrakranielt tryk, forebyggelse af vasospasme, forebyggelse af reblødning, evakuering af blødning

Illustration: Jacob Liljehult 2021

Sinus trombose

- Årsag: Ukendt (øget risiko ved koagulationsforstyrrelser)
- Forløb: Subakut progredierende over dage eller uger
- Symptomer: Diffus hovedpine, tegn på forhøjet intrakranielt tryk, lateraliserede symptomer, kramper
- Behandling: Blodfortyndende medicin i 3 måneder

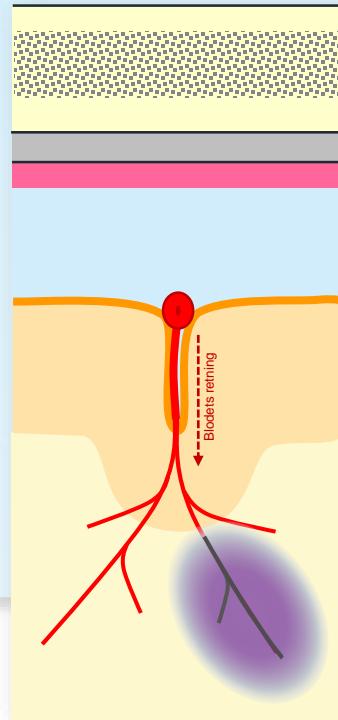

Iskæmisk apopleksi

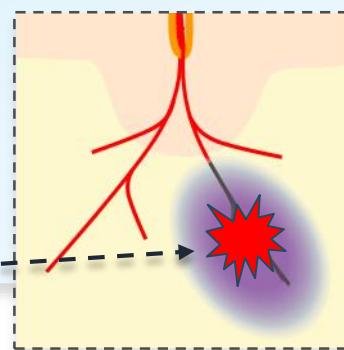
Iskæmisk apopleksi

Skyldes blodprop

Ca. 90% (9-10.000/år)

Ca. 15% får blødning
i infarktet
(hæmorrhagisk
transformation)

Hæmorrhagi

Skyldes blødning

Ca. 10% (1000-1500/år)

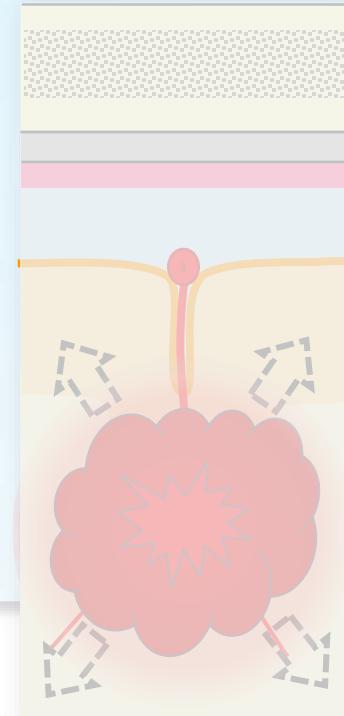

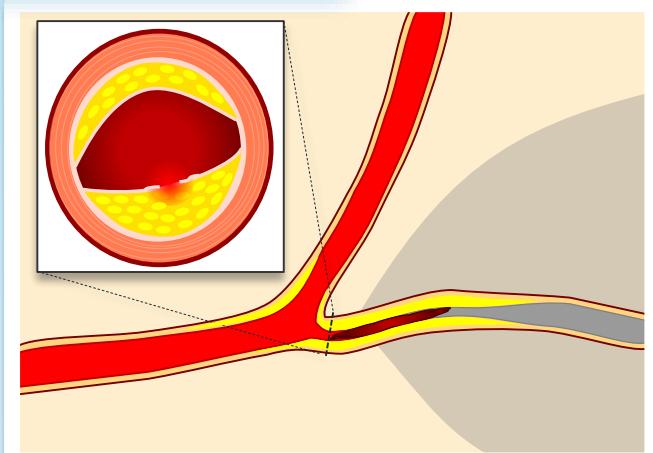
Illustration: Jacob Liljehult 2021

Iskæmisk apopleksi

Iskæmi skyldes en nedsat arteriel blodforsyning til et område af hjernen

Trombe

- Opstår lokalt i et kar i hjernen
- Hyppige årsager: Aterosklerose

Embolii

- Enten fra hjertet eller fra en af de arterier, som forsyner hjernen (aorta, carotis og vertebralis)
- Hyppige årsager: Atrieflimmer, arteriosklerotiske plaques, kardissektion

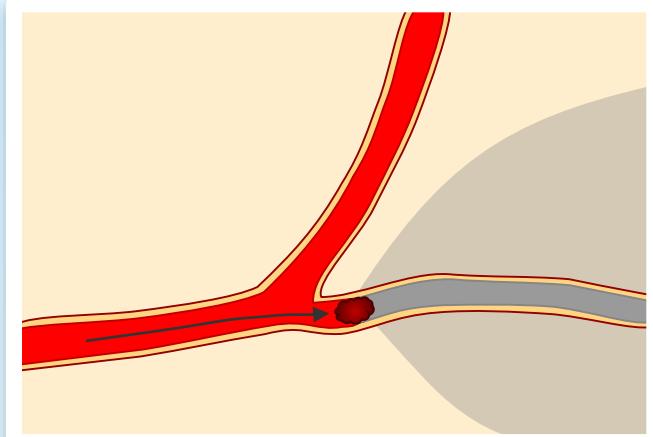
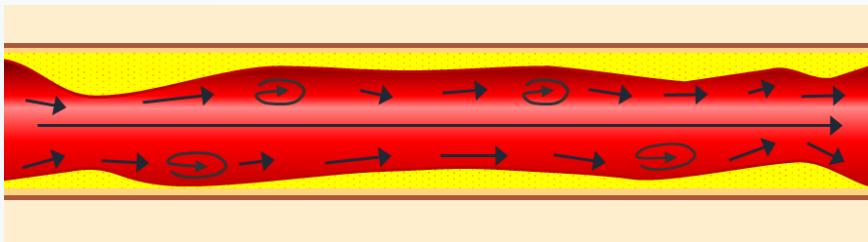

Illustration: Jacob Liljehult 2021

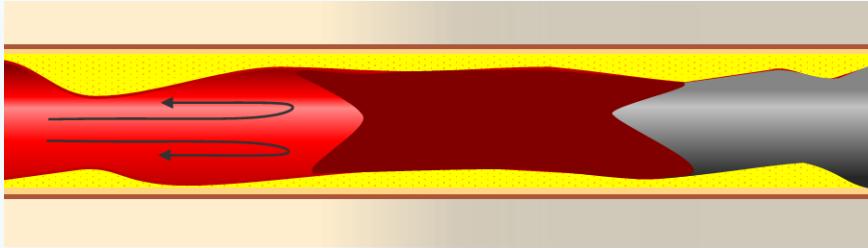
Trombose

Normal arterie
Normalt flow

Arteriosklerotisk arterie
Aflejring af fedt og kalk
Forstyrrelse af blod-flow

Arteriosklerotisk arterie
Dannelse af trombe

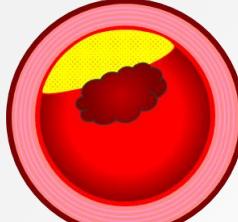
Embolি

Hyplige embolikilder

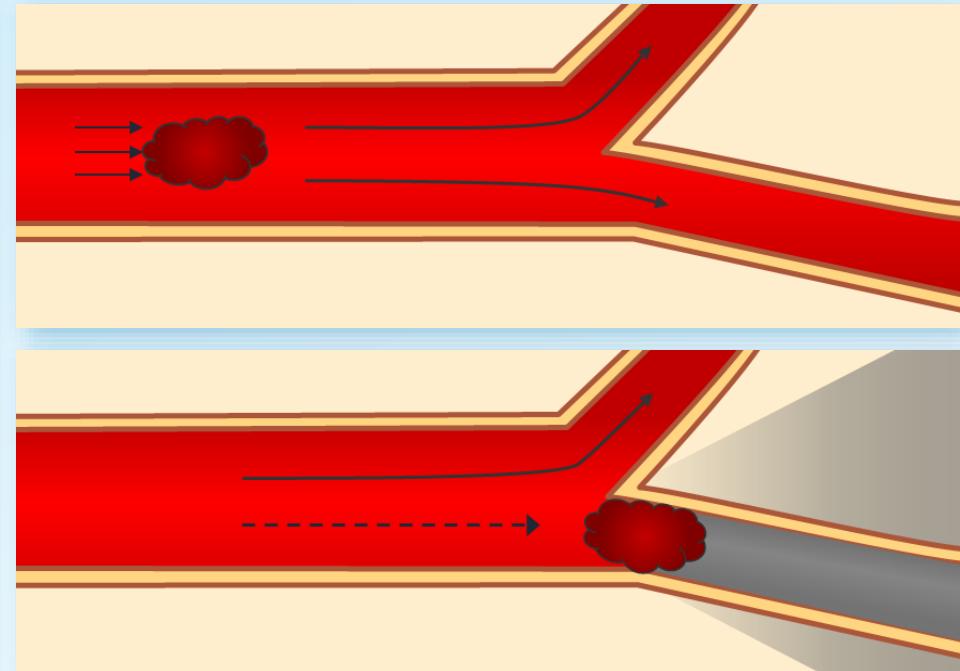
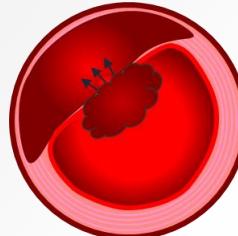
Hjertet

Arteriosklerose

Dissektion

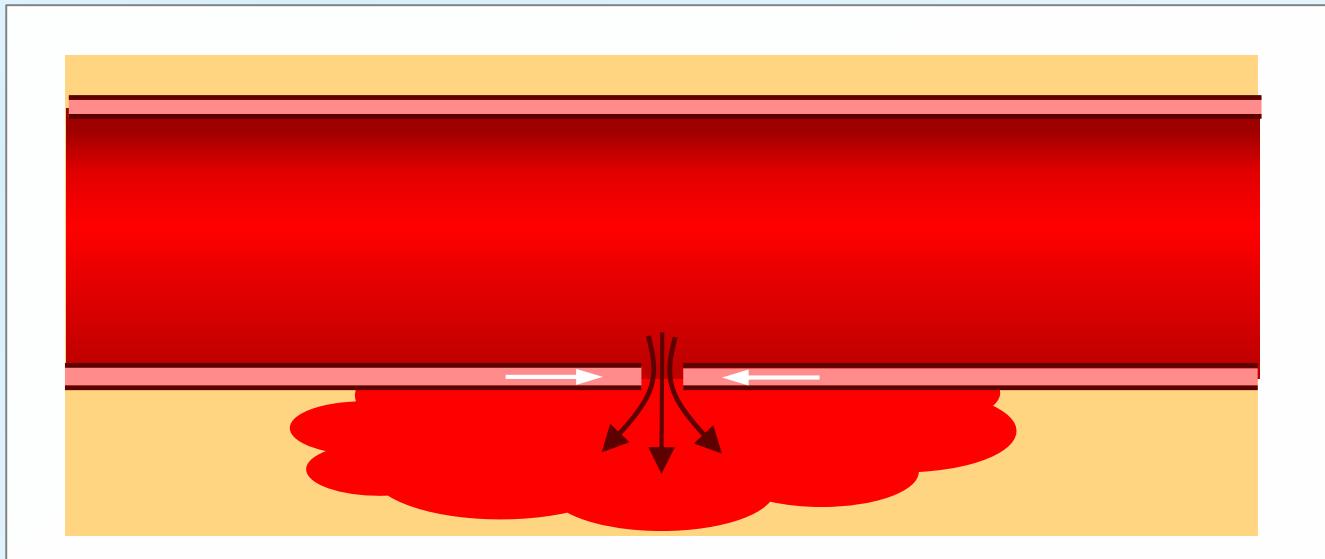
Hæmostase

Kan både aktiveres af faktorer fra *blodet* og faktorer fra væv

1. **Reaktion fra karvæggen** → Karret trækker sig sammen
2. **Dannelse af en *pladeprop***
  - Trombocyttene aktiveres → de binder sig fast til karvæggen og til hinanden og danner en *pladeprop*
3. **Dannelse af *fibrin***
  - Koagulation af blodet → dannelse af *fibrinfibre*
4. **Afgrænsning af blodproppen**
  - Fibrinolyse → nedbrydelse af fibrin vha. *plasmin*
  - Inaktivering af koagulationsfaktorer

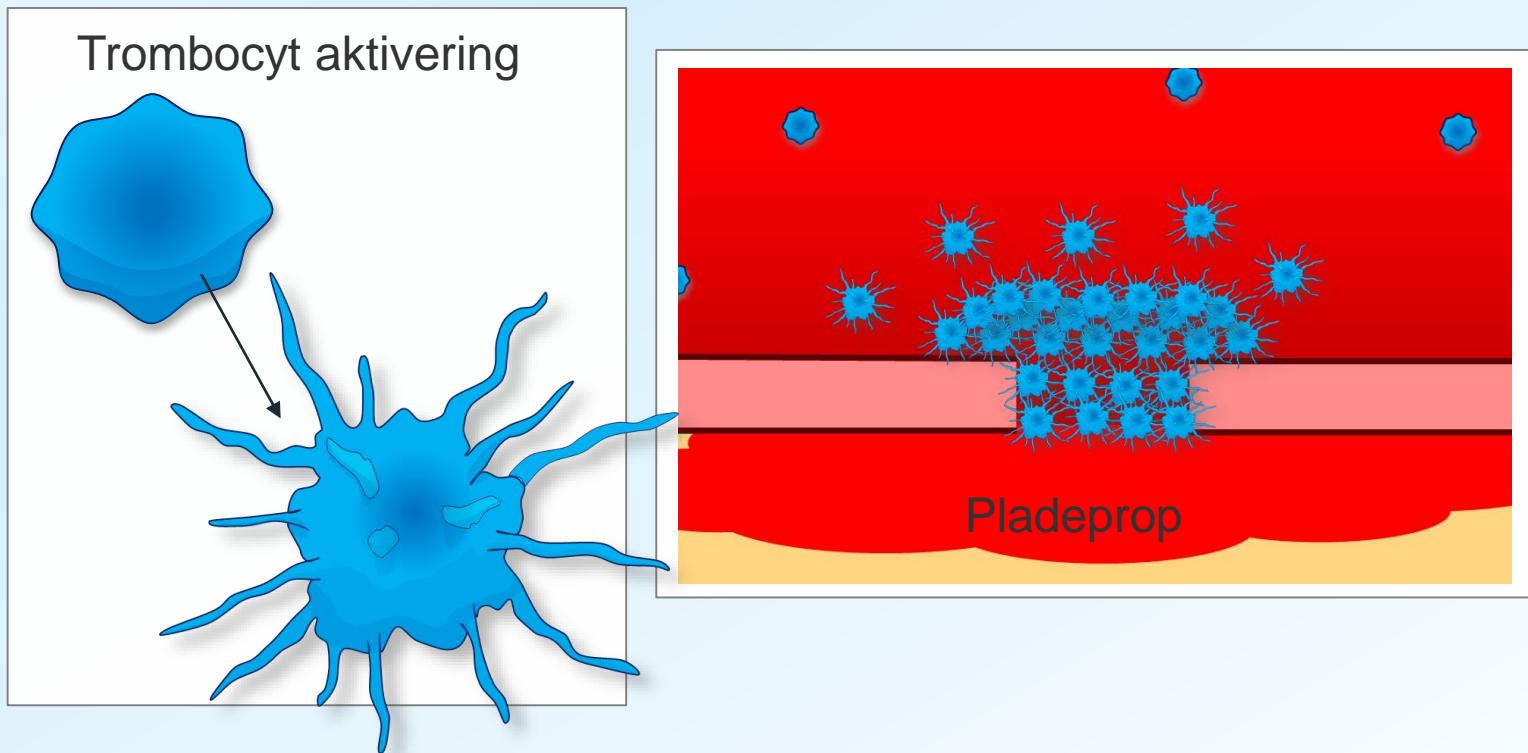
Hæmostase

1. Reaktion fra karvæggen → Karret trækker sig sammen

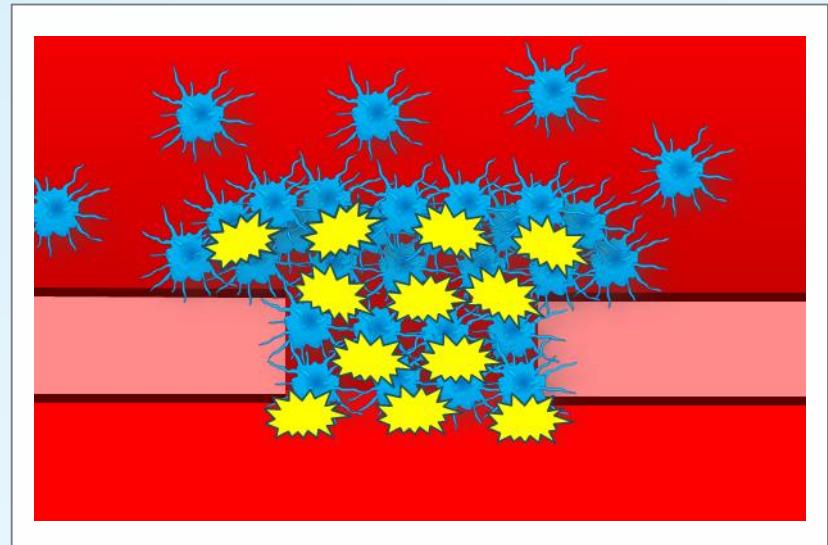
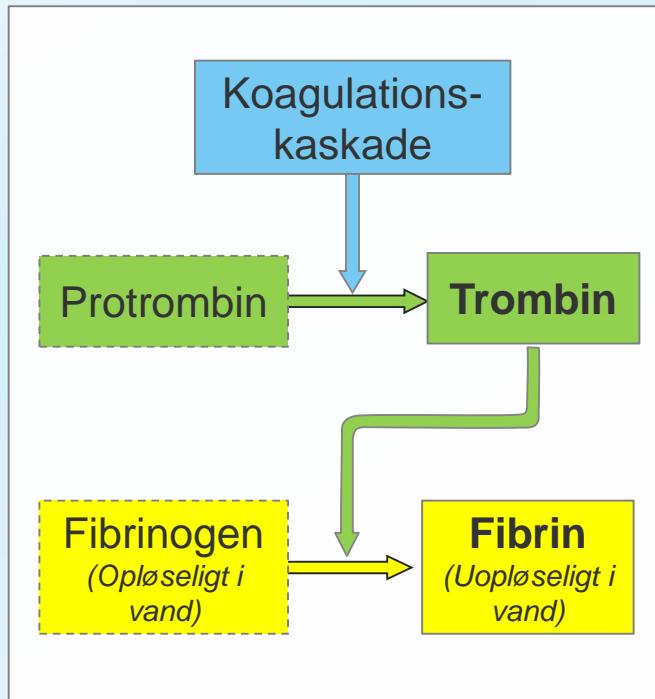
Hæmostase

2. Dannelse af en *pladeprop*

Hæmostase

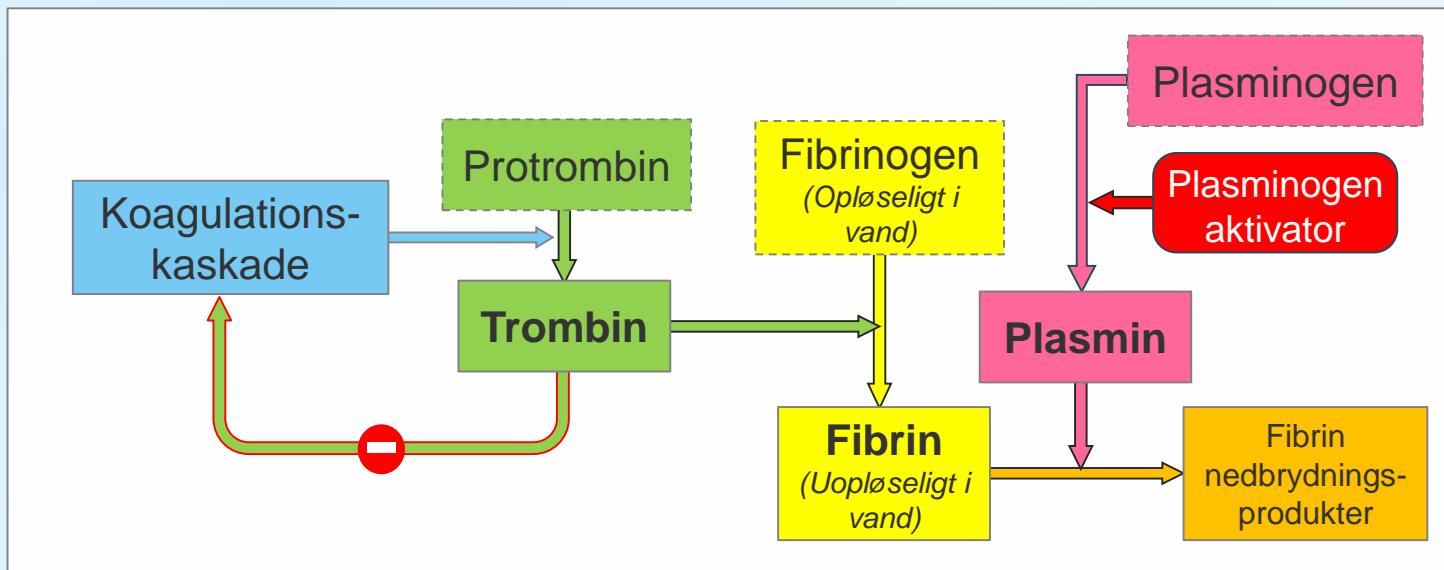
3. Dannelsen af *fibrin* (Koagulation)

Hæmostase

4. Afgrænsning af blodproppen

- Fibrinolyse → nedbrydelse af fibrin vha. *plasmin*
- Inaktivering af koagulationsfaktorer

Hæmostase

Kan både aktiveres af faktorer fra *blodet* og faktorer fra væv

1. Reaktion fra karvæggen → Karret trækker sig sammen

2. Dannelse af en **pladeprop** ← Hæmmer processen

- Trombocyterne aktiveres → de binder sig til karvæggen og til hinanden og danner en pladeprop

Pladehæmmere
Magnyl, Clopidogrel,
Brilique

3. Dannelse af **fibrin** ← Hæmmer processen

- Koagulation af blodet → dannelse af fibrin

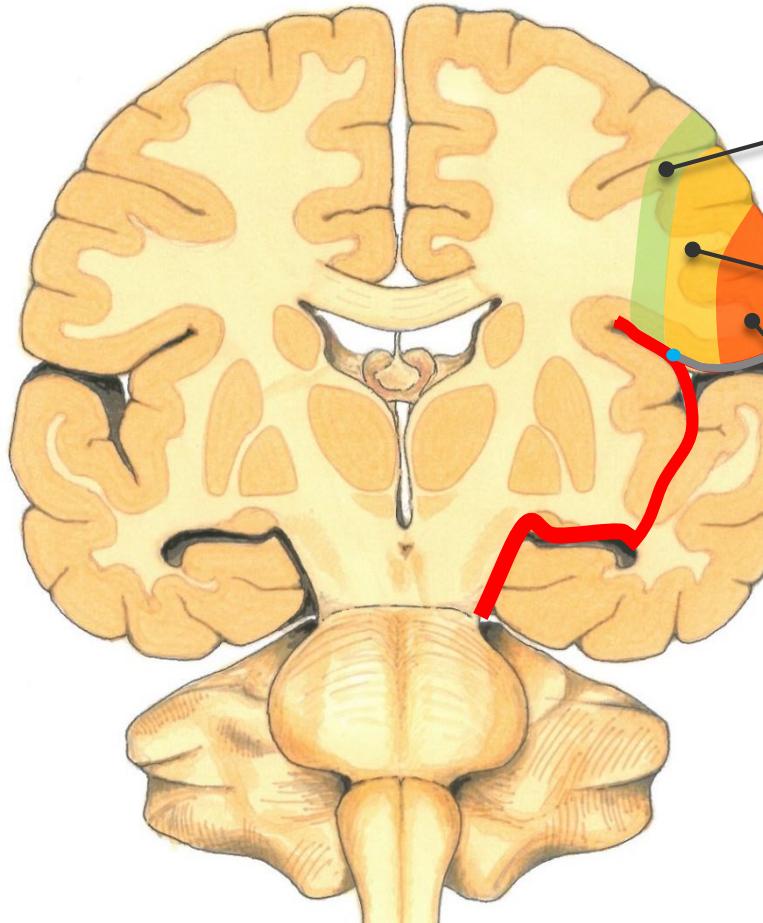
AK: Marevan
NOAK: Eliquis,
Xarelto, Pradaxa
(Hepariner)

4. Afgrænsning af blodproppen ← Fremmer processen

- Fibrinolyse → nedbrydelse af fibrin vha. pladepropen
- Inaktivering af koagulationsfaktorer

Trombolyse
Actilyse
(Alteplase)

Hvad sker der i vævet?

Perfusion 100-50 %: Normal funktion

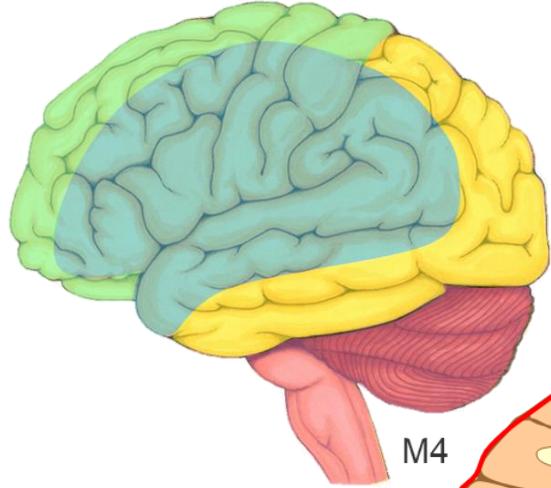
Perfusion 50-20 %: **Penumbra**

- Skift fra aerob til anaerob metabolisme
- Nedsat funktion af vævet, men cellerne kan overleve i noget tid

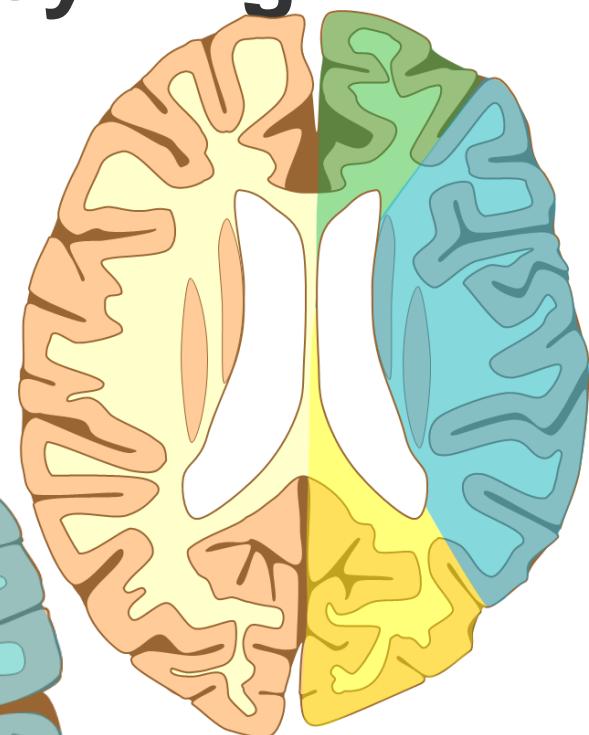
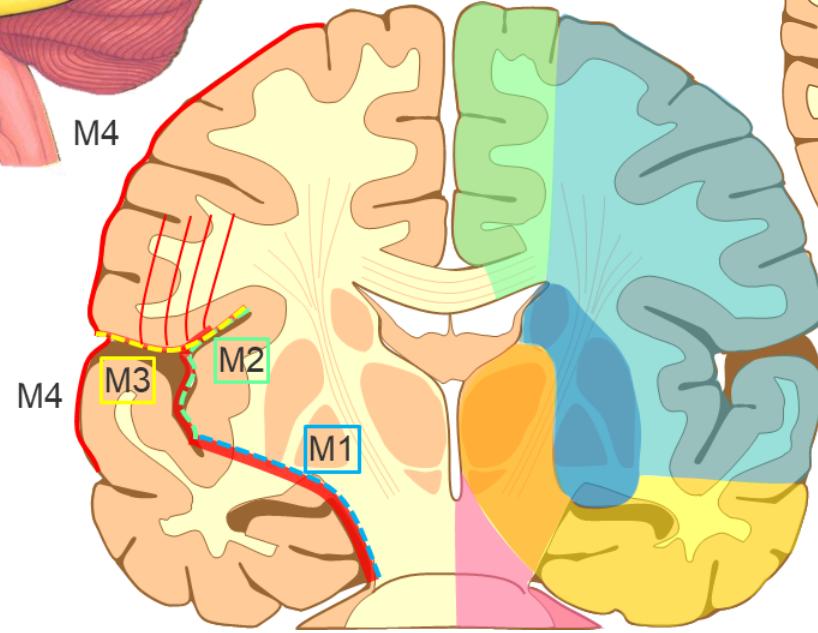
Perfusion <20 %: **Infarkt**

- ATP bliver brugt op i løbet af få minutter
- Alle ATP-afhængige processer ophører
- Cellerne dør

Hjernens blodforsyning

- A. anterior cerebri
- A. Media cerebri + dyb forgrening
- A. Posterior cerebri + dyb forgrening
- Basilaris + forgreninger

Kilde: neuroanatomy.ca

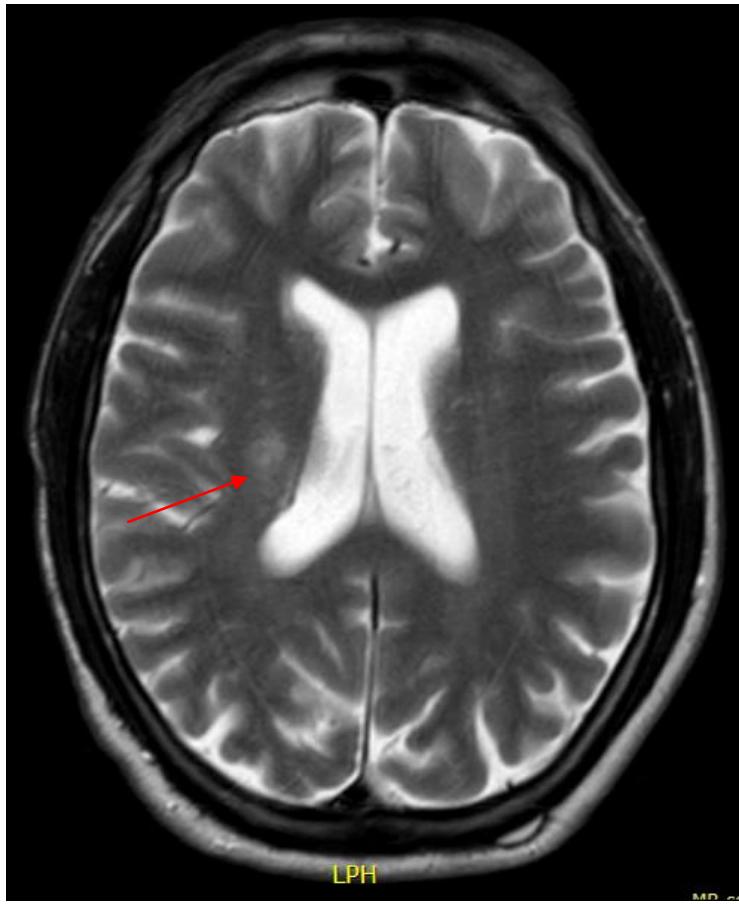
Akut infarkt i
a. media cerebri

- Hypodensitet
(mørkere farve)
- Tryk på lateral-
ventriklen
- Tryk på
overfladesulci

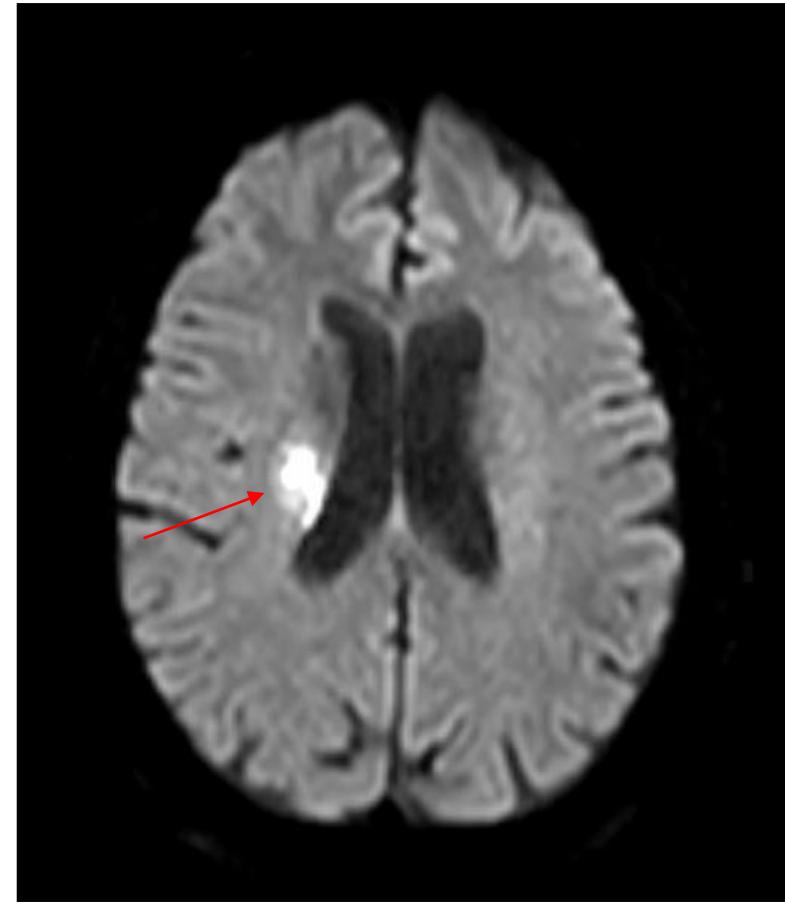

Følger efter
ældre infarkt

MR

T2-vægtet

Diffusionsvægtet (DWI)

Hæmorrhagisk apopleksi

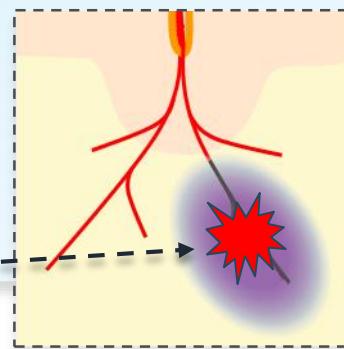
Iskæmisk apopleksi

Skyldes blodprop

Ca. 90% (9-10.000/år)

Ca. 15% får blødning
i infarktet
(hæmorrhagisk
transformation)

Hæmorrhagi

Skyldes blødning

Ca. 10% (1000-1500/år)

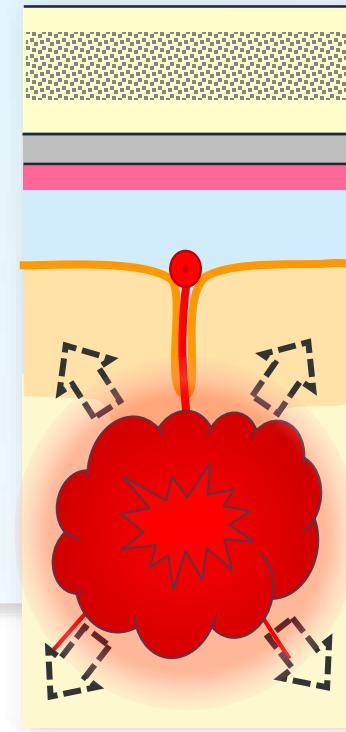

Illustration: Jacob Liljehult 2021

Hæmorrhagisk apopleksi (Blødning)

Ætiologi

Hæmorrhagi betyder udsivning af blod fra blodbanen til et væv hvor der ikke ellers er blod

- Skyldes en revne på en arterie i hjernen
- Oftest pga. arteriosklerose -> arterierne bliver stive og skrøbelige
- Sjældent pga. aneurisme eller traume.

Hæmorrhagisk apopleksi (Blødning)

Patologi

- 1) Cellerne i ramte område dør
  - Direkte skade fra blodkomponenter
  - Blodet koagulerer og hæmmer gasudveksling
- 2) Blodet fylder og trykker derfor på det omkringliggende hjernevæv.
(Forhøjet intra-kranielt tryk)
- 3) Ødemdannelse omkring blødningen
  - Udsivning af plasmaproteiner fra hæmatomet

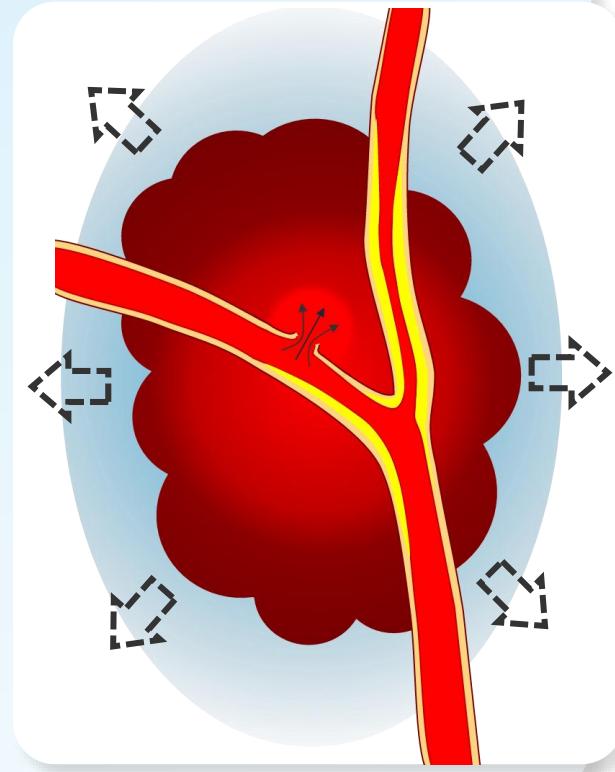
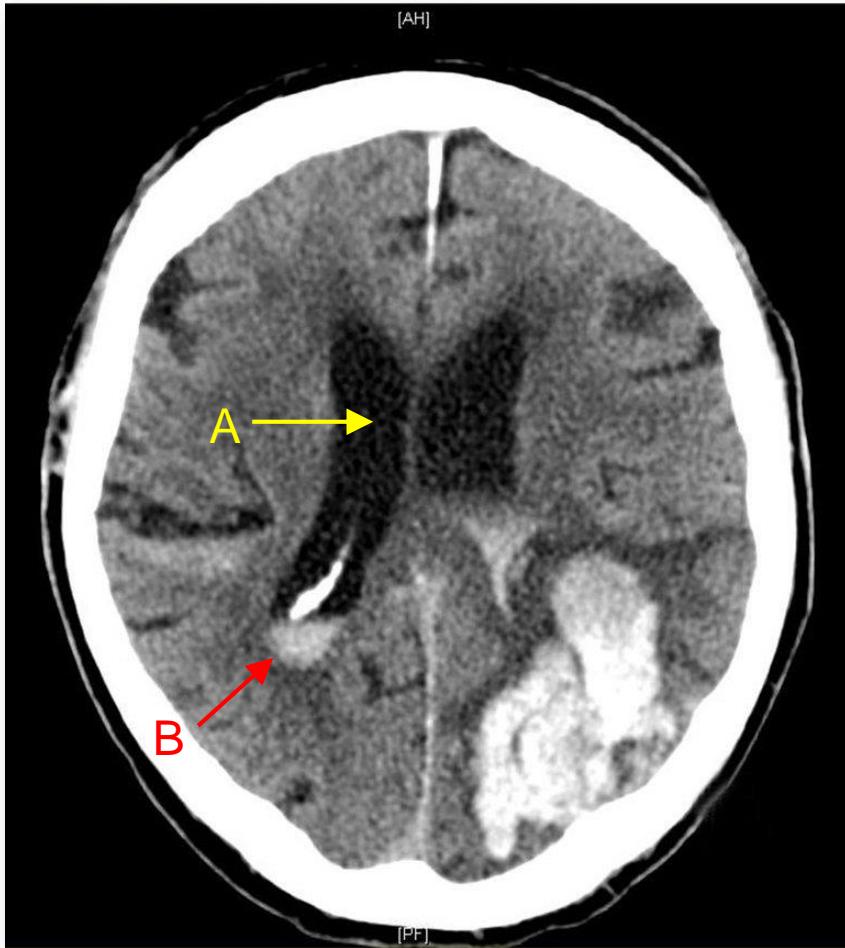

Illustration: Jacob Liljhult 2021

Jacob Mesot Liljhult

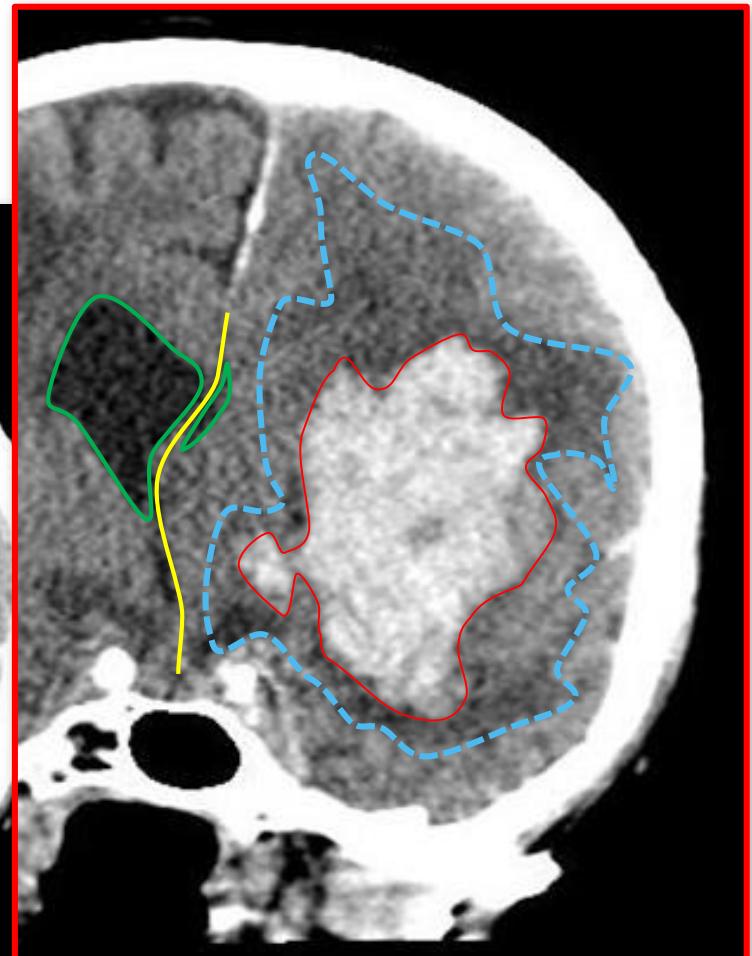
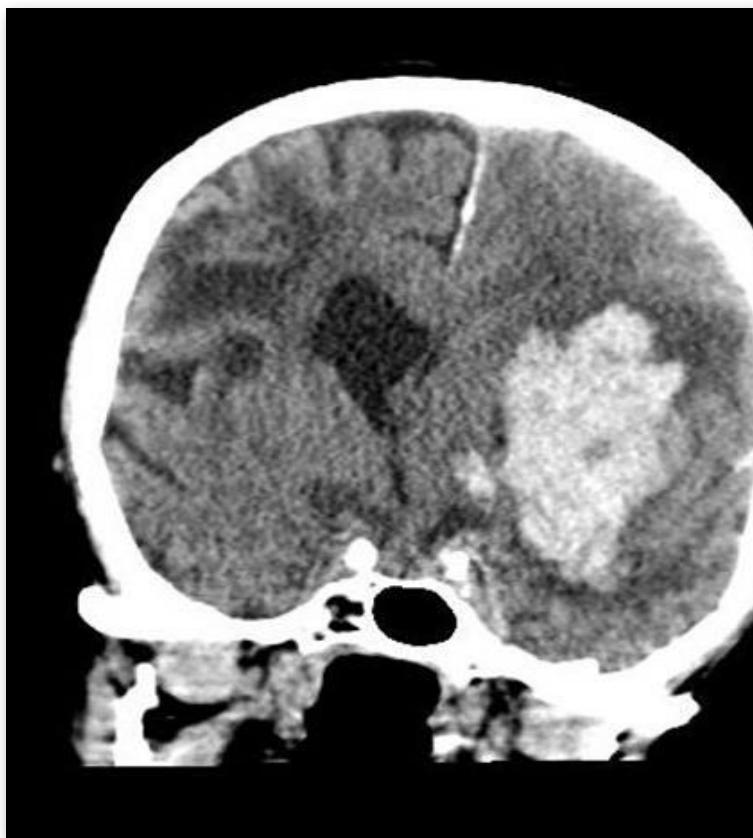

A Forskydning af septum over midtlinjen
B Blodrester i lateralventriklen

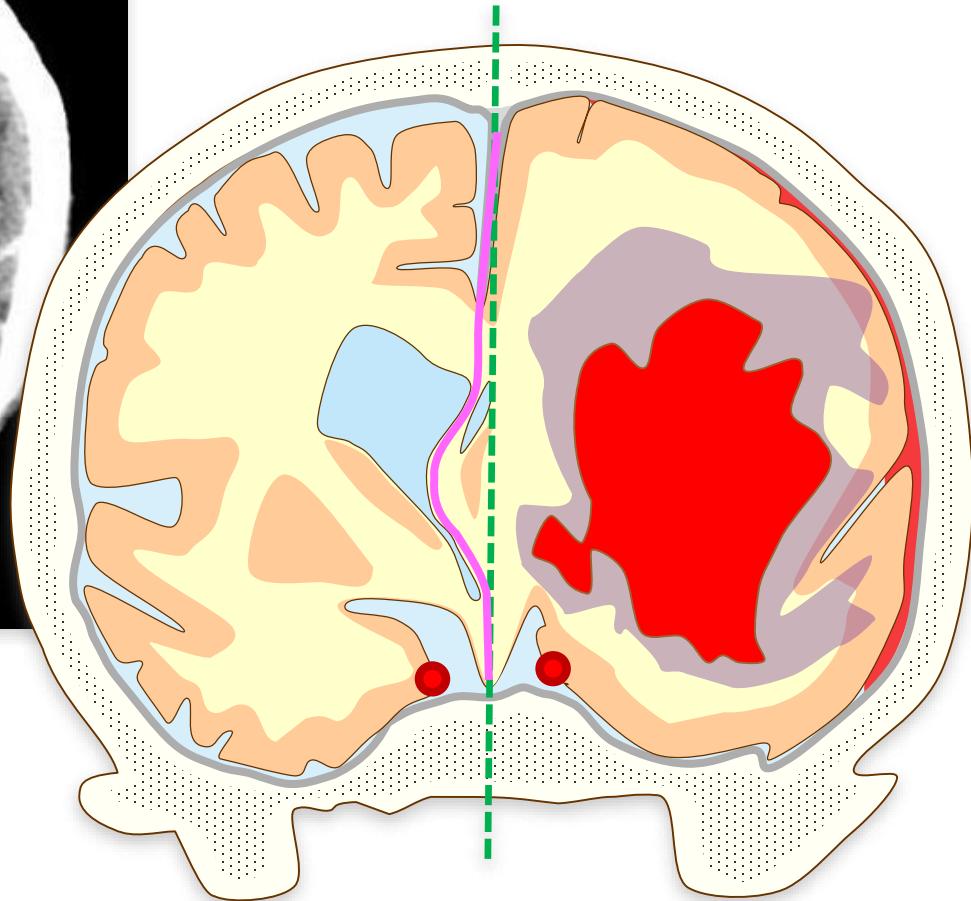
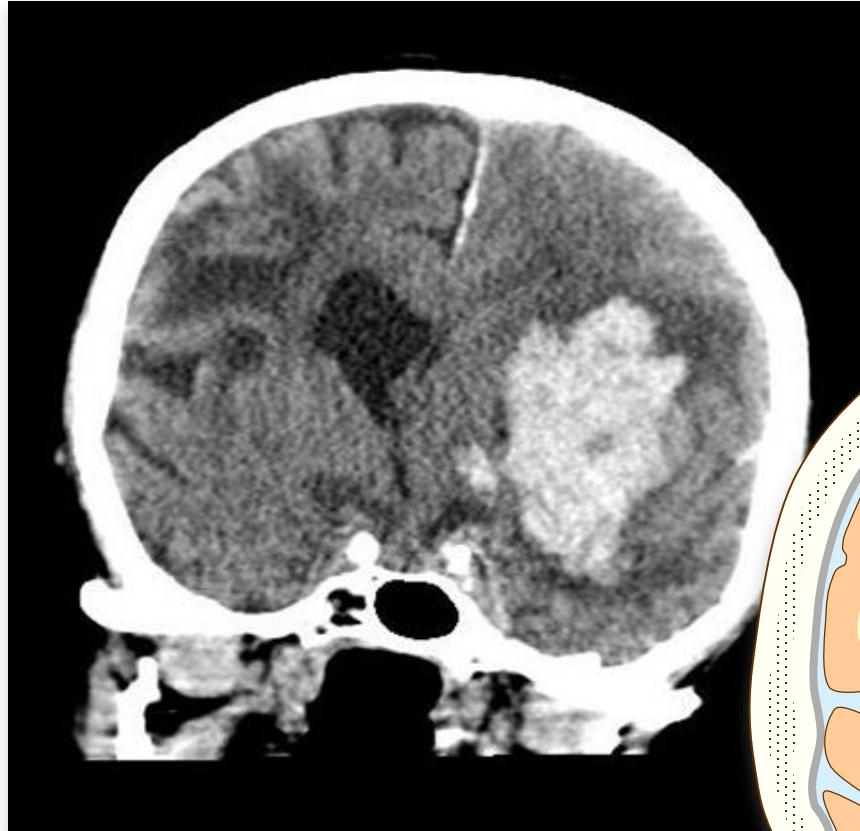

Blødning Ødem

Blødning med gennembrud til begge lateral ventrikler

Blødning med ødem. Bemærk forskydning af midtlinjen
og udfladning af overfladesulci

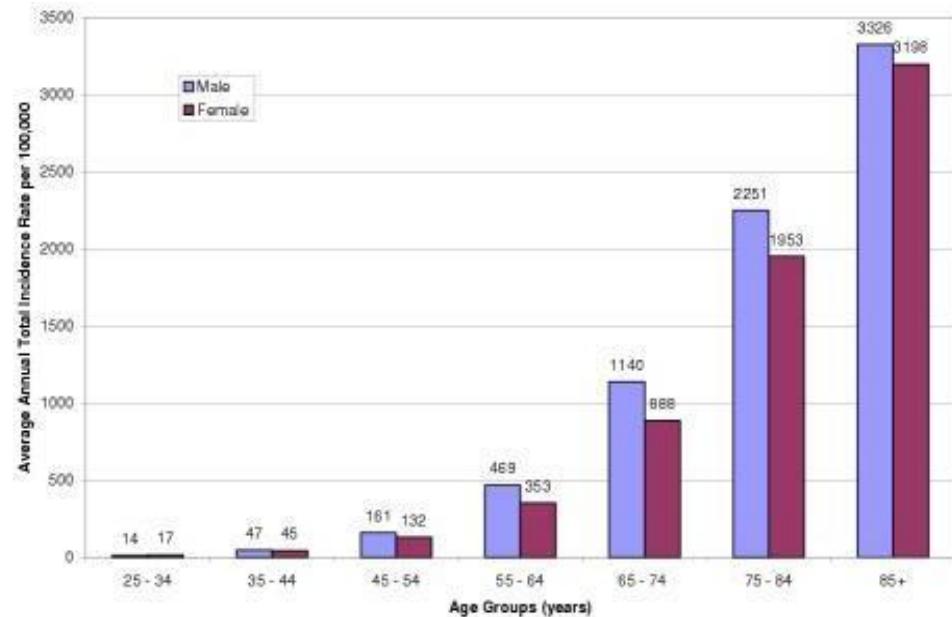

Blødning med ødem. Bemærk forskydning af midtlinjen og udfladning af overfladesulci

Forekomst

Forekomst

- Ca. 12.000 nye tilfælde om året i DK
- Incidensrate 3/1000 per år
- Hyppigheden stiger med alderen
- Omkring 40.000 lever med *funktionsnedsættelse* efter apopleksi

Risikofaktorer

Articles

→ Risk factors for ischaemic and intracerebral haemorrhagic stroke in 22 countries (the INTERSTROKE study): a case-control study

Marlin J O'Donnell, Denis Xavier, Licheng Liu, Hongye Zhang, Siu Lim Chin, Purnima Rao-Melacini, Sumathy Rangarajan, Shafiqul Islam, Prem Post, Matthew J McQueen, Charles Mendo, Alberto Damasceno, Patrício Lopez-Jaramillo, Graeme J Hankey, Antonio L Dans, Khalid Yusoff, Thomas Trueben, Hans-Christoph Diener, Ralph L Sacco, Danuta Ryglewicz, Anna Czlonkowska, Christian Wermuth, Xingu Wang, Salem Yusuf, on behalf of the INTERSTROKE Investigators*

Lancet 2010; 376: 112–123
Published Online
June 18, 2010
DOI:10.1016/S0140-6736(10)60834-3
See Comment page 74

*Members listed at end of paper.
Population Health Research Institute, McMaster University, Hamilton, ON, Canada
(M J O'Donnell PhD, S L Chin, P Rao-Melacini MSc, S Rangarajan MSc, A L Dans MD, H C Diener MD, D Sacco MD, D Liu MD, X Wang MD, K Yusoff MD, Prof M J McQueen MBBS)
Prof S'Yauqib Othify: HRB-Clinical Research Facility, NUI Galway, Ireland (J M O'Donnell, S J St John Medical College, Galway, Ireland);
Institute of Cardiology, Monash University, Melbourne, Australia (Prof D Xavier MD);
Prof P Prabhakaran: National Centre of Cardiovascular Disease, Beijing, China (Prof L Liu MD);
Beijing Hygiene and Epidemiology Institute, Beijing, China (Prof H Zhou MD);
Prof K Wang PhD: Uganda Heart Institute, Mulago Hospital, Kampala, Uganda
(C Mendo MD); Centro de Medicina Mondlane University, Maputo, Mozambique
(Prof A Damasceno MD);
Fundación oftalmológica de Santander-Clinica Carlos Andrade, Bogotá, Colombia

Background The contribution of various risk factors to the burden of stroke worldwide is unknown, particularly in countries of low and middle income. We aimed to establish the association of known and emerging risk factors with stroke and its primary subtypes, assess the contribution of these risk factors to the burden of stroke, and explore the differences between risk factors for stroke and myocardial infarction.

Methods We undertook a standardised case-control study in 22 countries worldwide between March 1, 2007, and April 23, 2010. Cases were patients with acute first stroke (within 5 days of symptoms onset and 72 h of hospital admission). Controls had no history of stroke, and were matched with cases for age and sex. All participants completed a structured questionnaire and a physical examination, and most provided blood and urine samples. We calculated odds ratios (ORs) and population-attributable risks (PARs) for the association of all stroke, ischaemic stroke, and intracerebral haemorrhagic stroke with selected risk factors.

Findings In the first 3000 cases (n=2337; 78% with ischaemic stroke; n=663, 22%, with intracerebral haemorrhagic stroke) and 3000 controls, significant risk factors for all stroke were: history of hypertension (OR 2.64, 99% CI 2.26–3.08; PAR 34.6%; 99% CI 30.4–39.1); current smoking (2.09, 1.75–2.51; 18.9%; 15.3–23.1); waist-to-hip ratio (1.65, 1.36–1.99 for highest vs lowest tertile; 26.5%; 18.8–36.0); diet risk score (1.35, 1.11–1.64 for highest vs lowest tertile; 18.8%; 11.2–29.7); regular physical activity (0.69, 0.53–0.90; 28.5%; 14.5–48.5); diabetes mellitus (1.36, 1.10–1.68; 5.0%; 2.6–9.5); alcohol intake (1.51, 1.18–1.92 for more than 30 drinks per month or binge drinking; 3.8%; 0.9–14.4); psychosocial stress (1.30, 1.06–1.60; 4.6%; 2.1–9.6); and depression (1.35, 1.10–1.66; 5.2%; 2.7–9.8); cardiac causes (2.38, 1.77–3.20; 6.7%; 4.8–9.1); and ratio of apolipoproteins B to A1 (1.89, 1.49–2.40 for highest vs lowest tertile; 24.9%; 15.7–37.1). Collectively, these risk factors accounted for 88.1% (99% CI 82.3–92.2) of the PAR for all stroke. When an alternate definition of hypertension was used (history of hypertension or blood pressure >160/90 mm Hg), the combined PAR was 90.3% (85.3–93.7) for all stroke. These risk factors were all significant for ischaemic stroke, whereas hypertension, smoking, waist-to-hip ratio, diet, and alcohol intake were significant risk factors for intracerebral haemorrhagic stroke.

Interpretation Our findings suggest that ten risk factors are associated with 90% of the risk of stroke. Targeted interventions that reduce blood pressure and smoking, and promote physical activity and a healthy diet, could substantially reduce the burden of stroke.

De mørke områder angiver
population attributional risk

Hypertension (OR 2.64 [2.26-3.08]*)

Kardielle årsager (OR 2.38 [1.77-3.20]*)

Rygning (OR 2.09 [1.75-2.51]*)

Talje/hofte ratio (OR 1.65 [1.36-1.99]*)

Alkohol (OR 1.51 [1.18-1.92]*)

Fysisk inaktivitet (OR 1.45 [1.11-1.89]*)

Diæt (OR 1.35 [1.11-1.64]*)

Depression (OR 1.35 [1.10-1.66]*)

Stress (OR 1.30 [1.06-1.60]*)

* 99% Konfidensinterval

Prognose

Funktionsniveau

- 50 % bliver selvhulpne
- 10-20 % bliver svært invaliderede

Recurrence

- 10 % får en ny apopleksi inden for 1 år

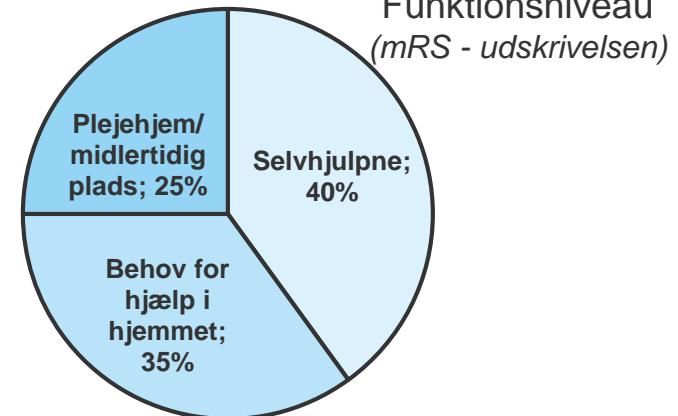
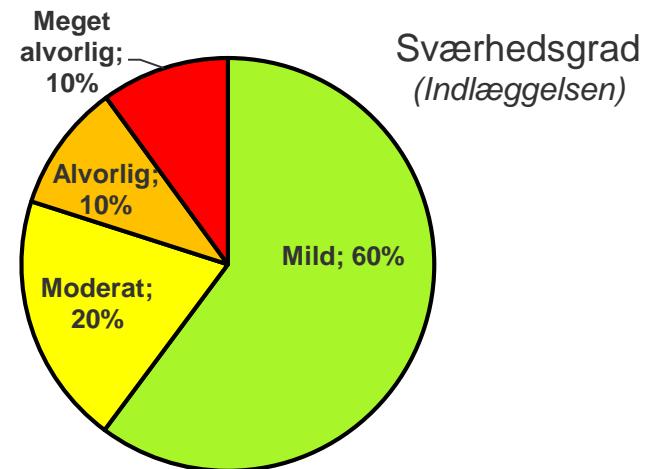
Overlevelse

- 9-11 % dør indenfor 30 dage
- 15-20 % indenfor 1 år

Andre følger

- Ca. 10 % udvikler epilepsi

Prognosen afhænger af sværhedsgraden

Symptomer og neurologiske udfald

Neurologiske udfald

De neurologiske udfald afhænger af:

1. Omfanget af læsionen

Hvor stort et område er ramt?

2. Placeringen af læsionen

Hvilket område er ramt?

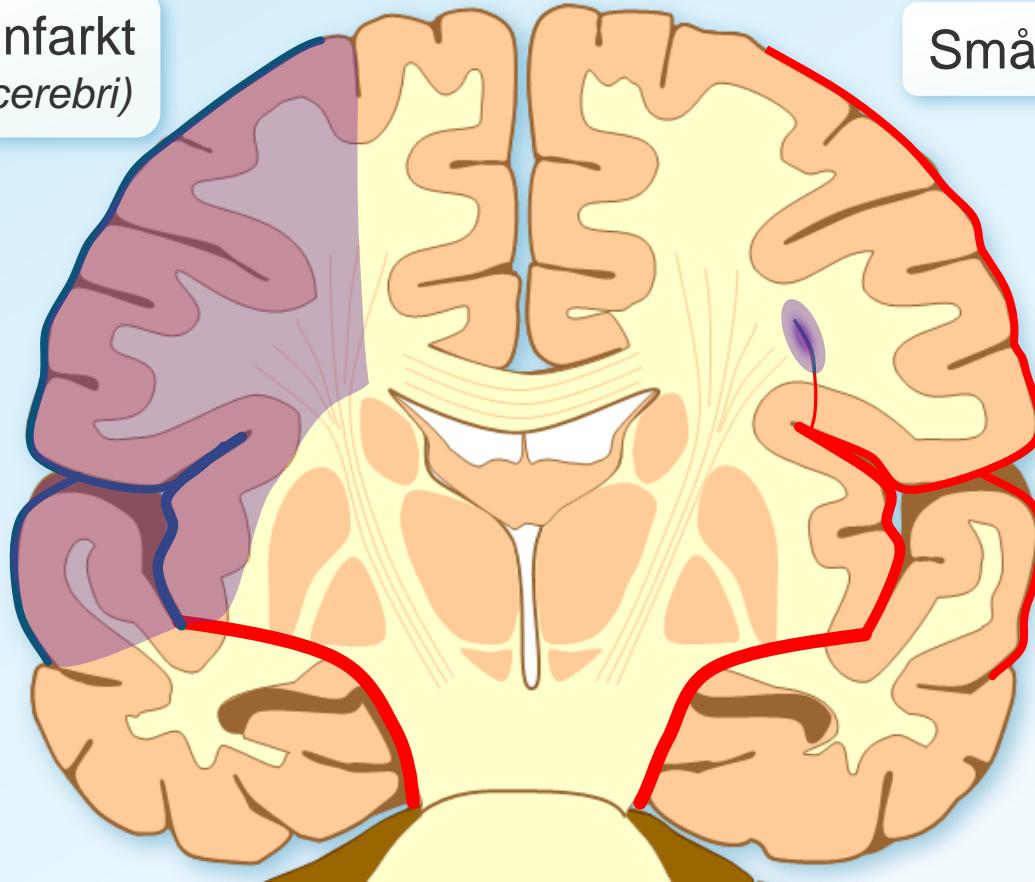

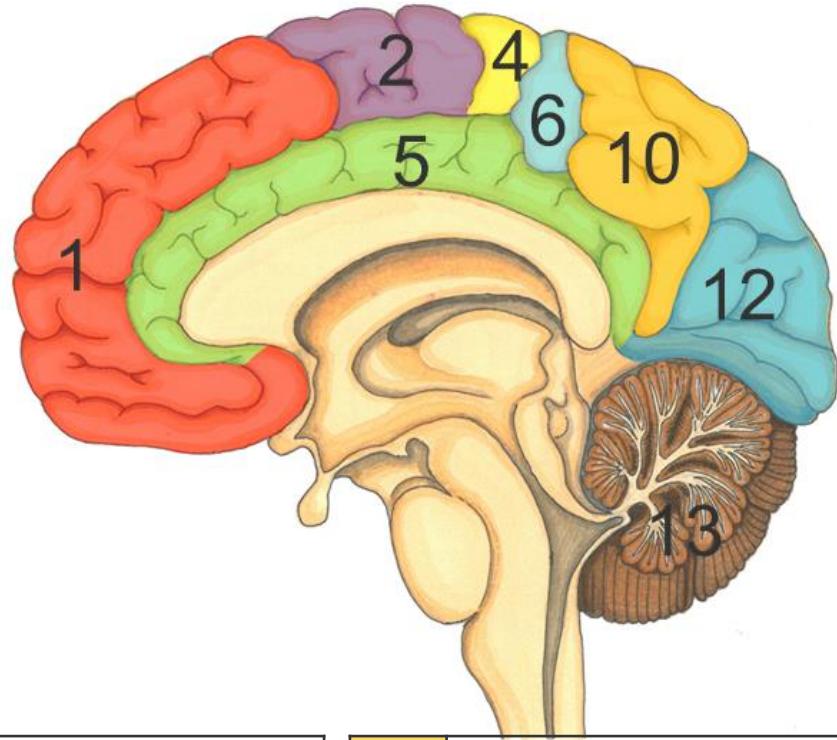
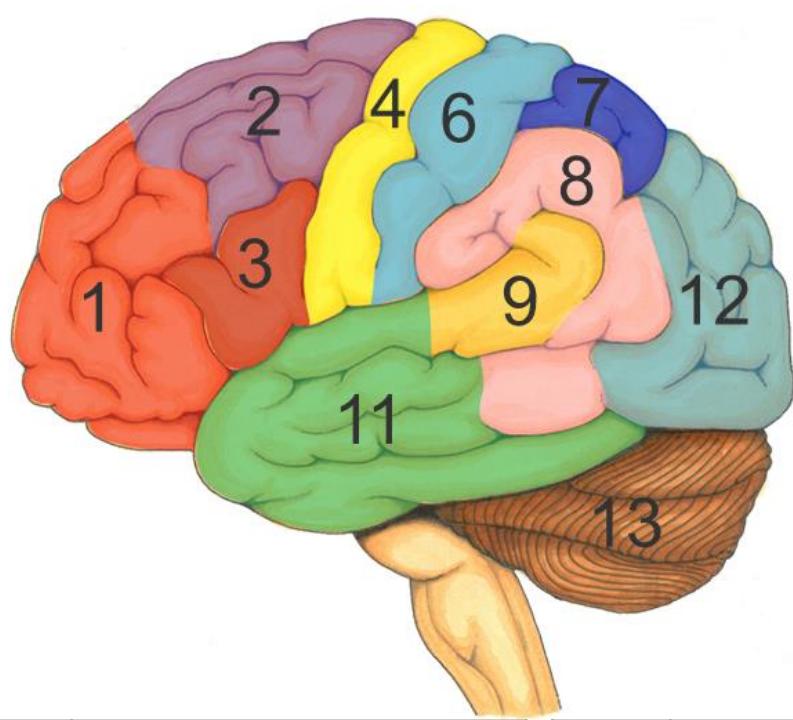
Omfanget af læsionen

Storkarsinfarkt
(*a. media cerebri*)

Småkarsinfarkt

REGION	Omraade	Beskrivelse
1	Højere mentale funktioner	Koncentration, planlægning, dømmekraft, impulshæmning, kreativitet
2	Sekundært motorisk område	Øjenbevægelser, orientering, skemaer for bevægelser
3	Broca's område	Motorisk del af talen
4	Primært motorisk område	Initiering af bevægelser
5	Emotionelt område	Smerte, sult, "fight & flight"
6	Primært somato-sensorisk område	
7	Sekundært somato-sensorisk område	Vurdering af tekstur, vægt etc
8	Wernickes område	Sprog forståelse
9	Auditorisk område	Hørelse
10	Associativt sensorisk område	
11	Associativt område	Korttidshukommelse, emotioner
12	Visuelt område	Syn, objektgenkendelse
13	Cerebellum	Balance, kropsholdning, koordination af bevægelser

Illustration: Jacob Liljhult 2020

Hemisfære-lateralisering

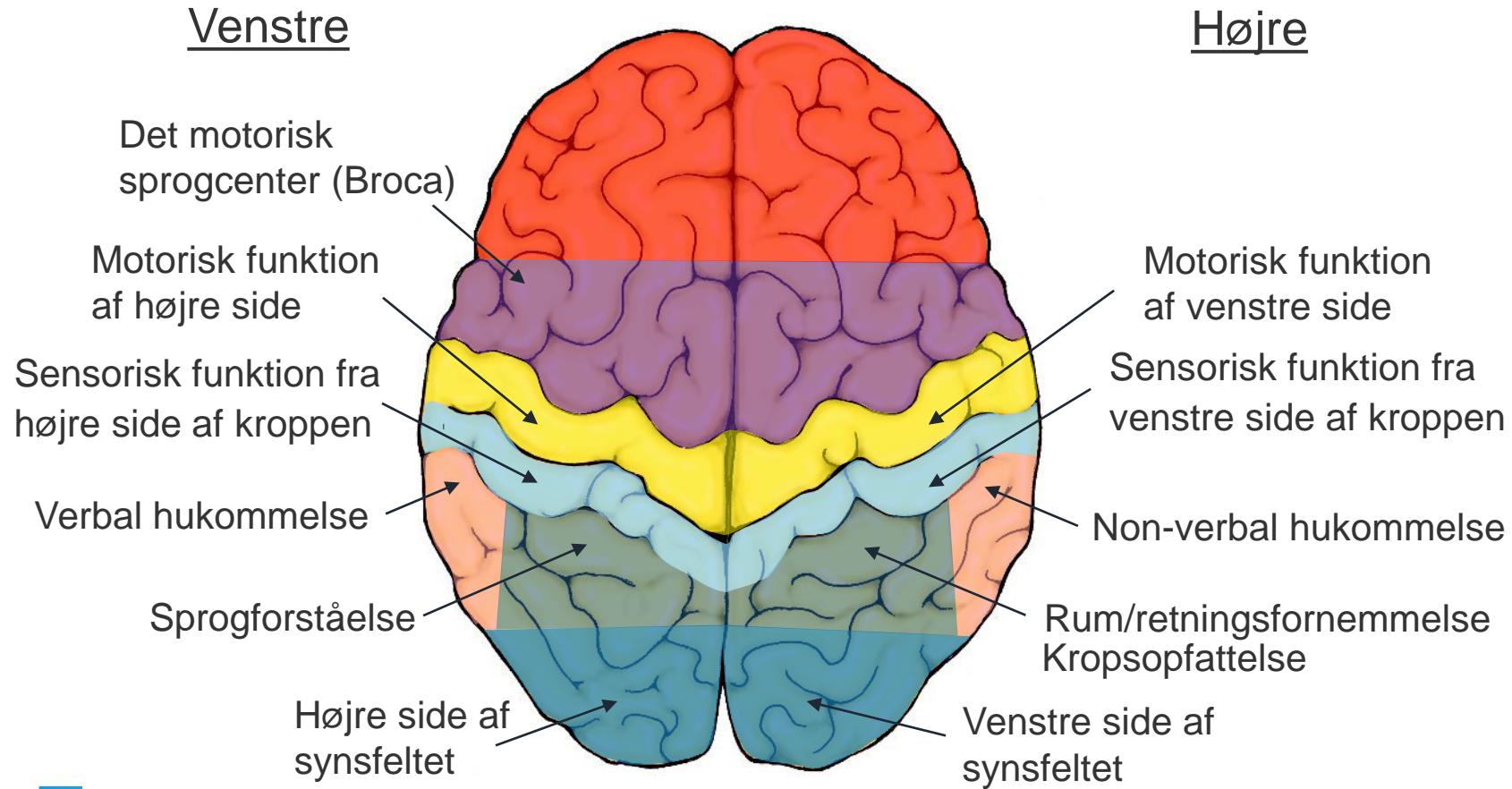
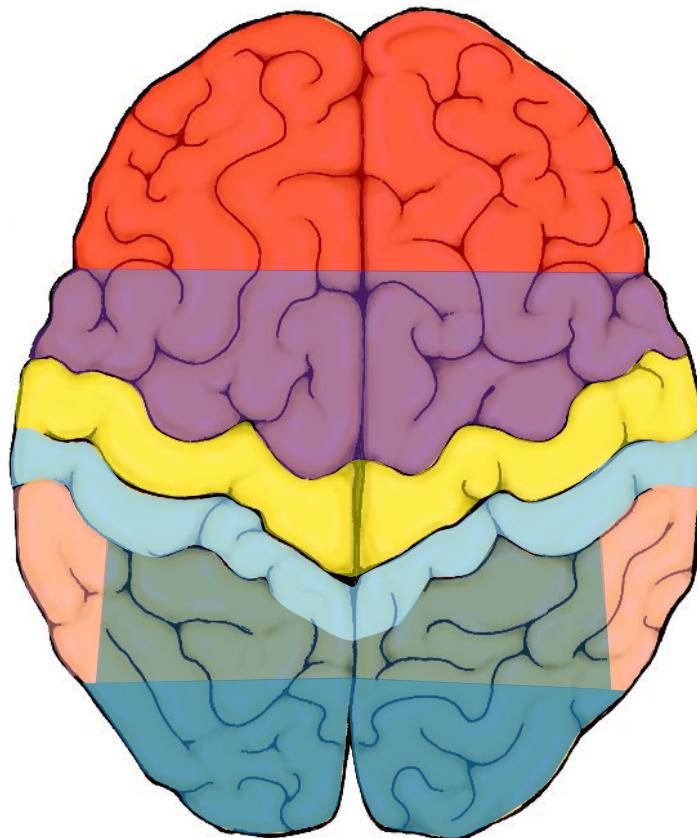

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Hemisfære-lateralisering

Venstre

- Højresidige motoriske og sensoriske udfald
- Højresidige synsudfalde
- Sproglige udfald (*tale, forståelse, læse, skrive, regne*)
- Apraksi
- Negativ affekt/ nedsat psyko-motorisk tempo

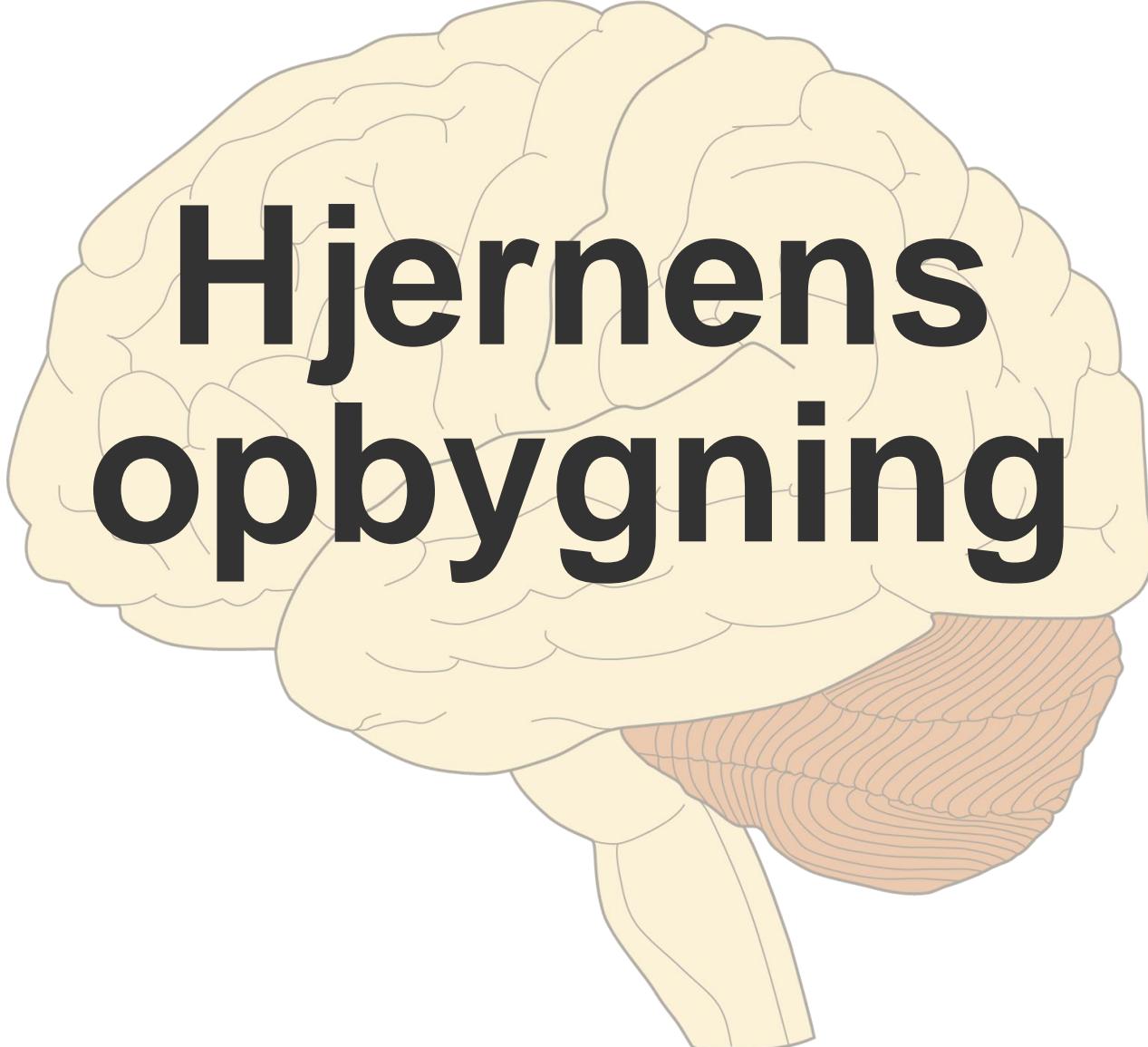

Højre

- Venstresidige motoriske og sensoriske udfald
- Venstresidige synsudfalde
- Nedsat sygdoms-erkendelse
- Manglende overblik/rum-retnings forstyrrelser
- Neglekt
- Positiv affekt/ hurtigt psyko-motorisk tempo

Neurologiske udfald

- Nedsat bevidsthed
- Motorisk og somato-sensoriske udfald
- Synsforstyrrelser
- Sproglige og kommunikative problemer
- Visuo-spartielle forstyrrelser
  - Neglekt og inattention, apraksi
- Adfærds- og opmærksomhedsforstyrrelser
- Anosognosi
- Kramper

Hjernens opbygning

Hjernens overflade

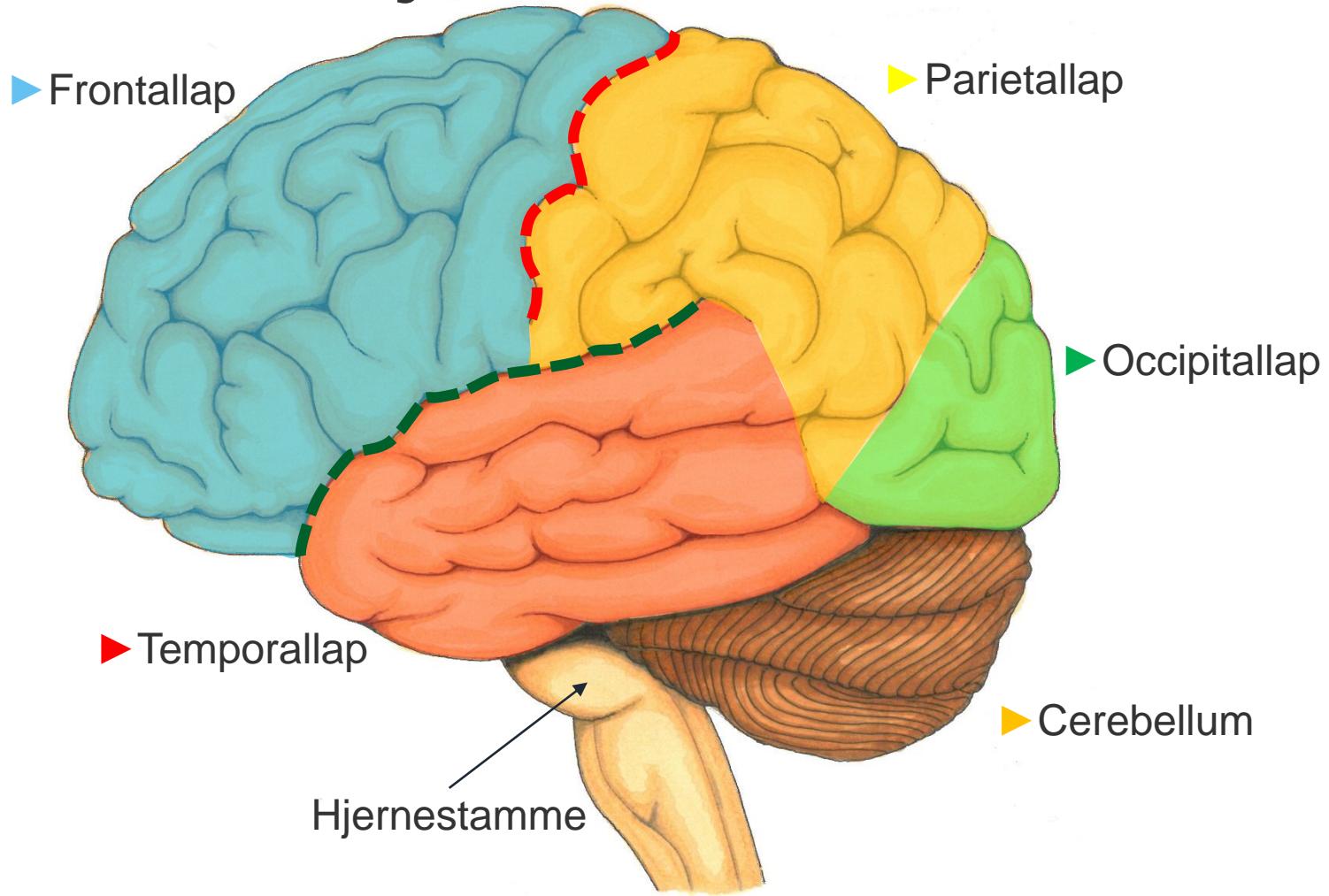

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Jacob Mesot Liljehult

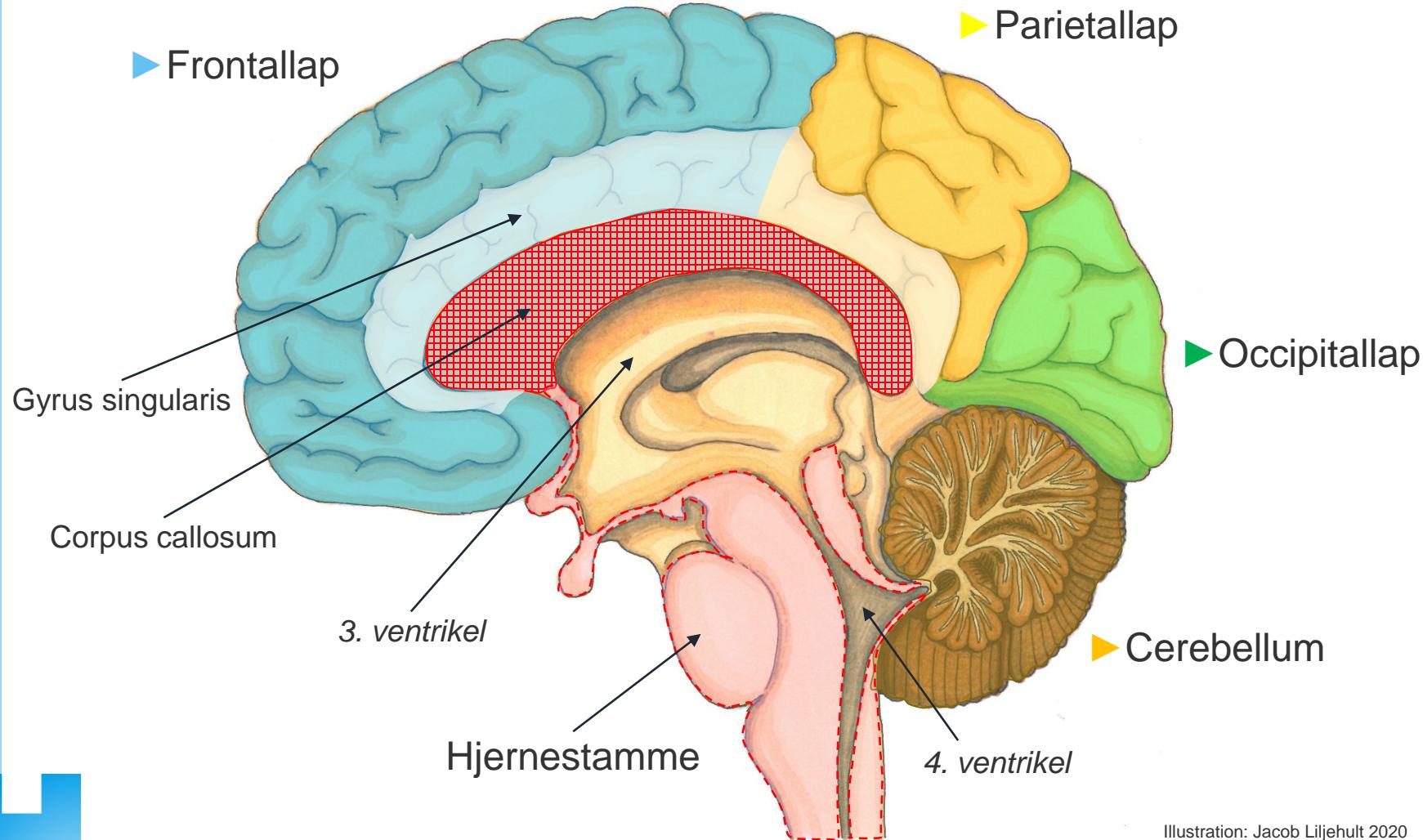

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Hjernen

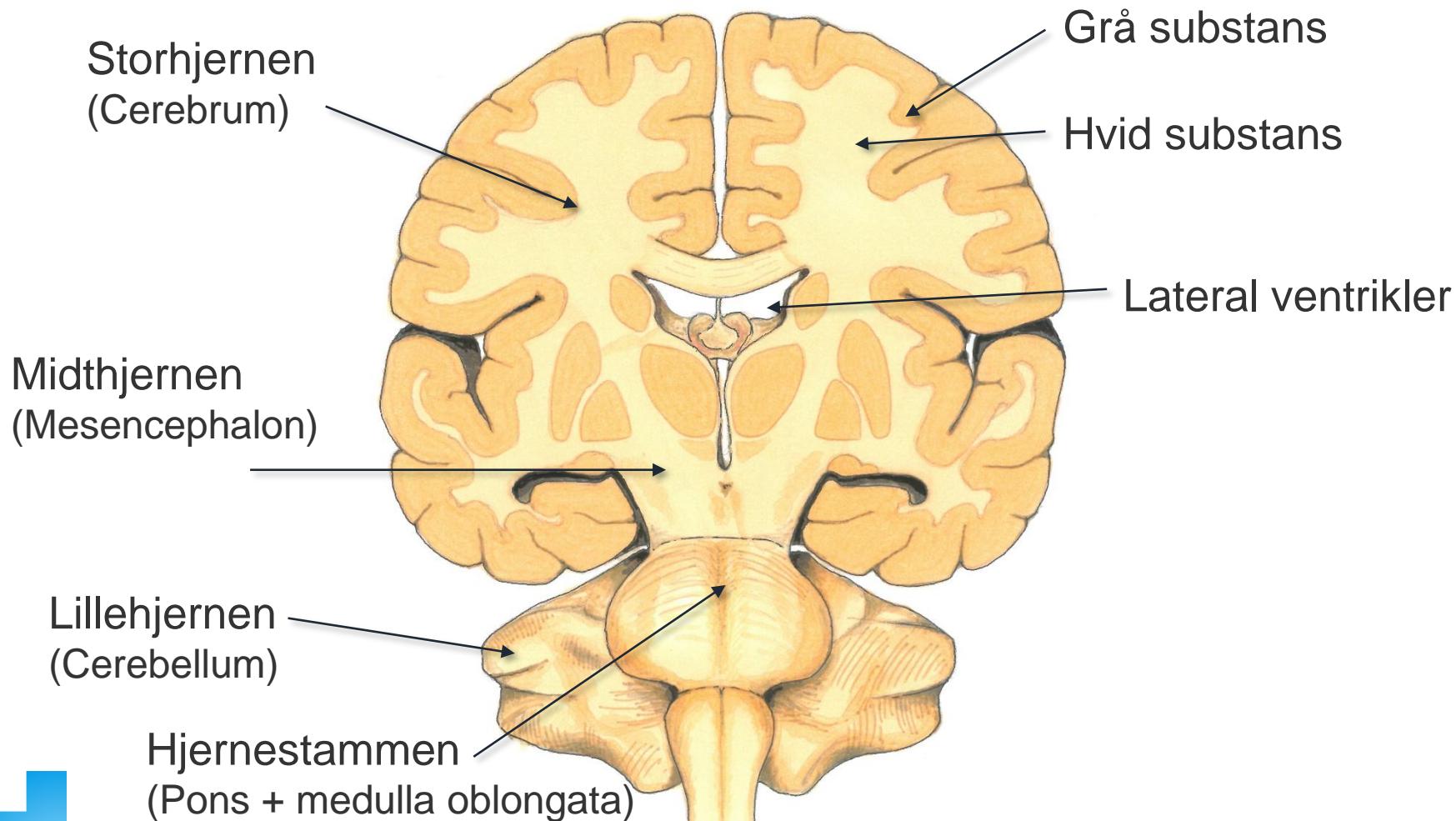

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Dybe strukturer

► Parietallappen

Corpus callosum

Lateral ventriklerne

► Insula

3. ventrikkel

► Temporallappen

Cerebellum

Gyrus cingularis

Corona radiata

Capsula interna
går ind igennem basal ganglie ringen

Basal ganglierne

Thalamus

Capsula externa
går på ydersiden af basal ganglierne

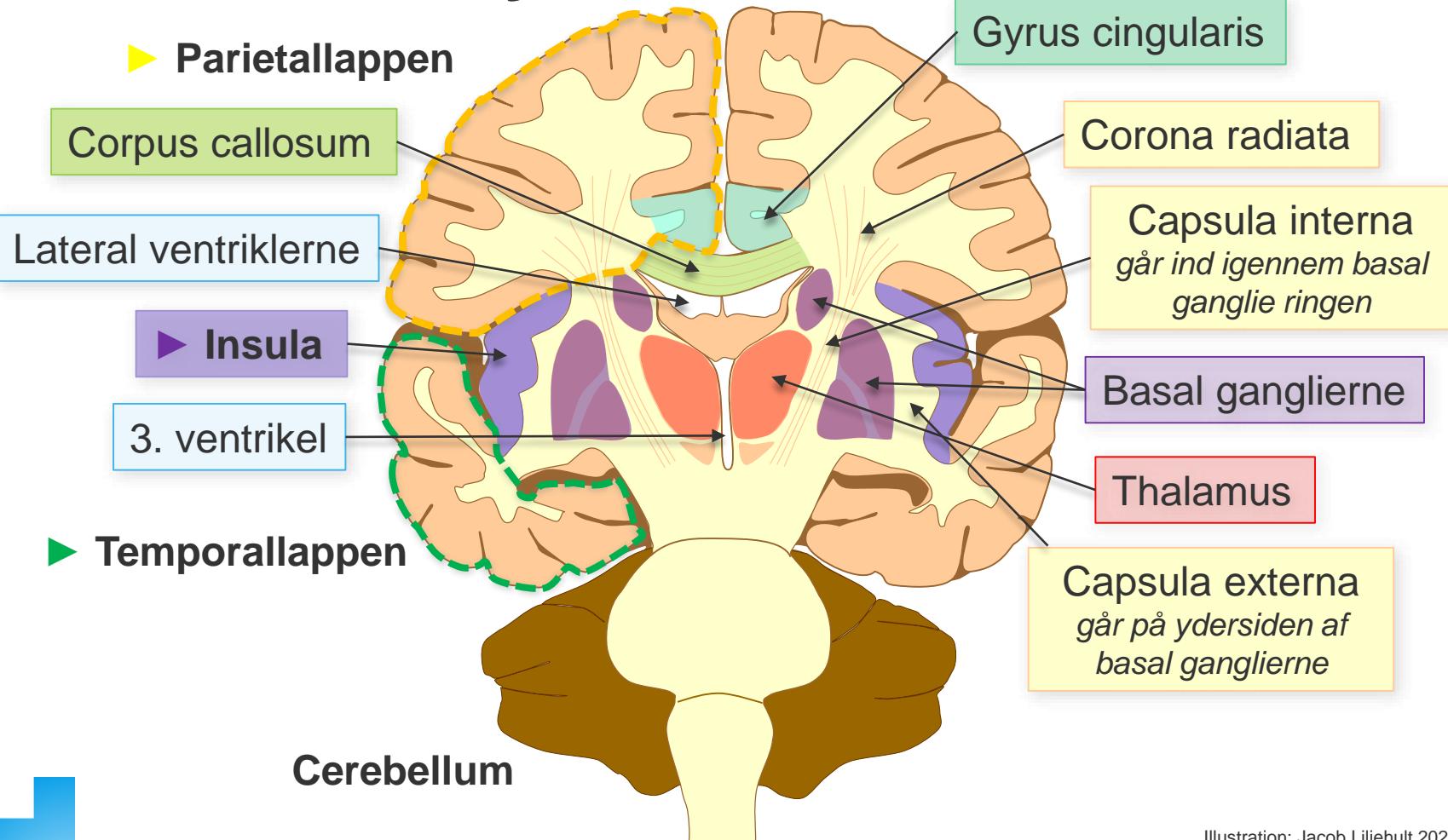
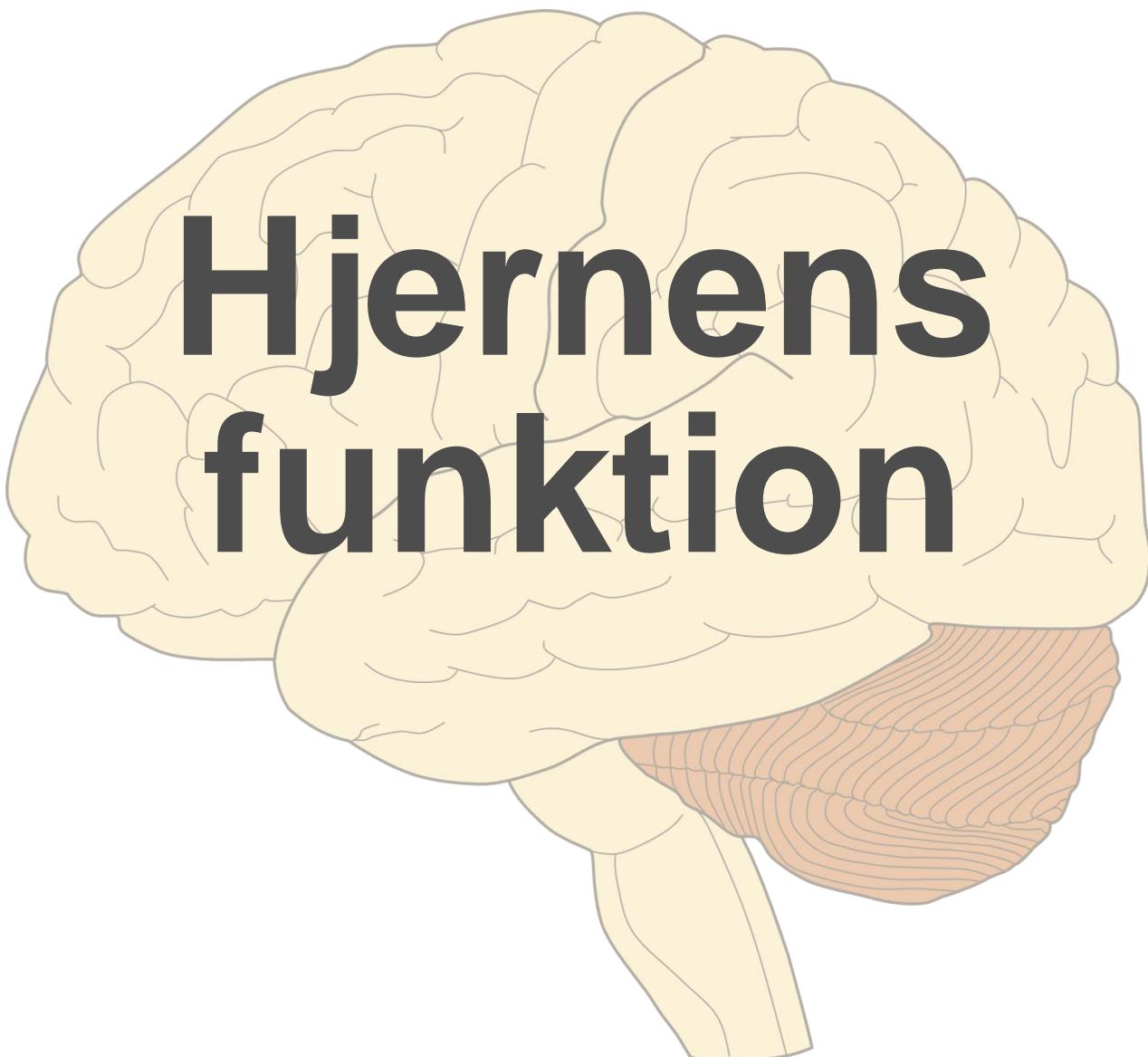
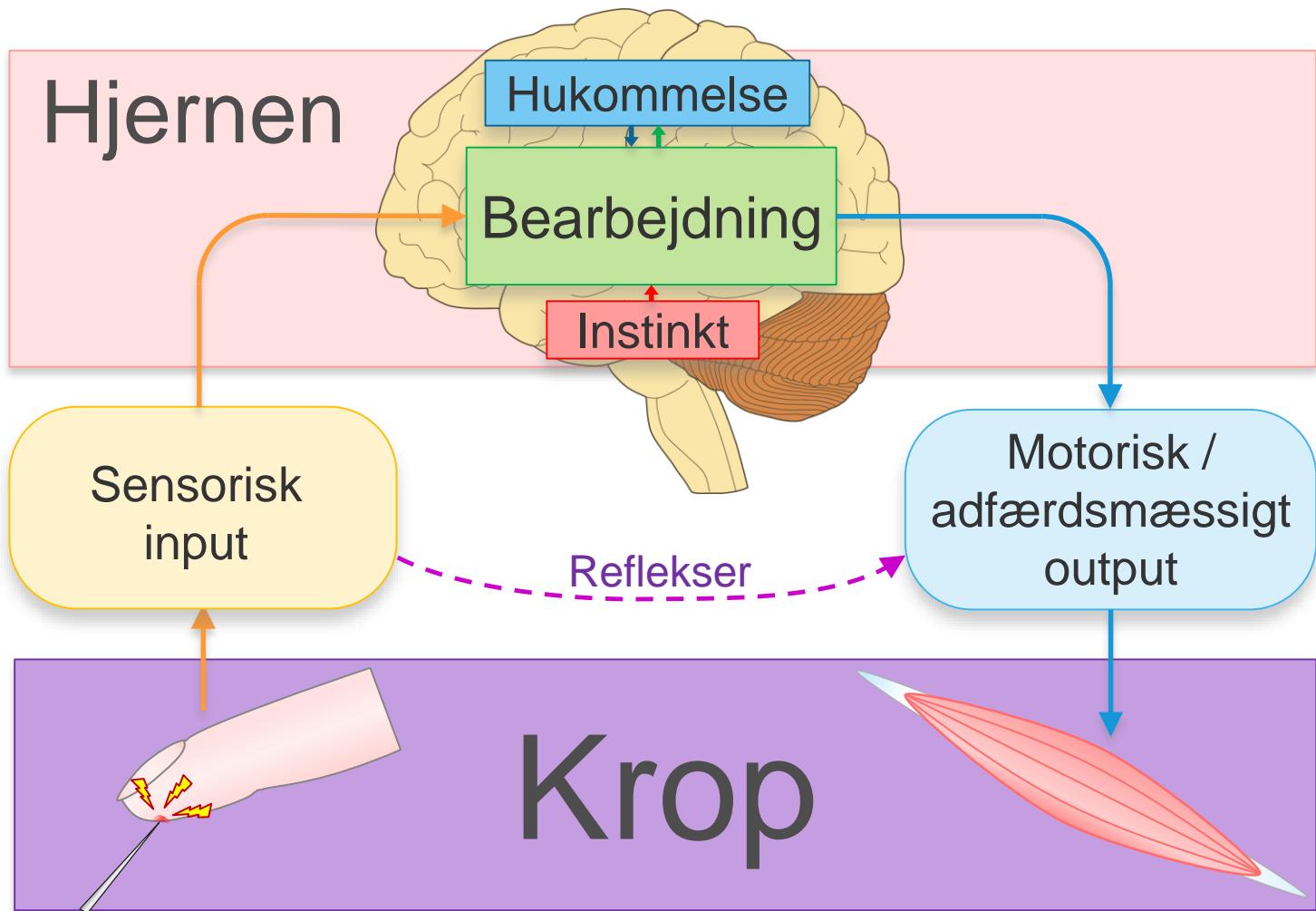

Illustration: Jacob Liljehult 2021

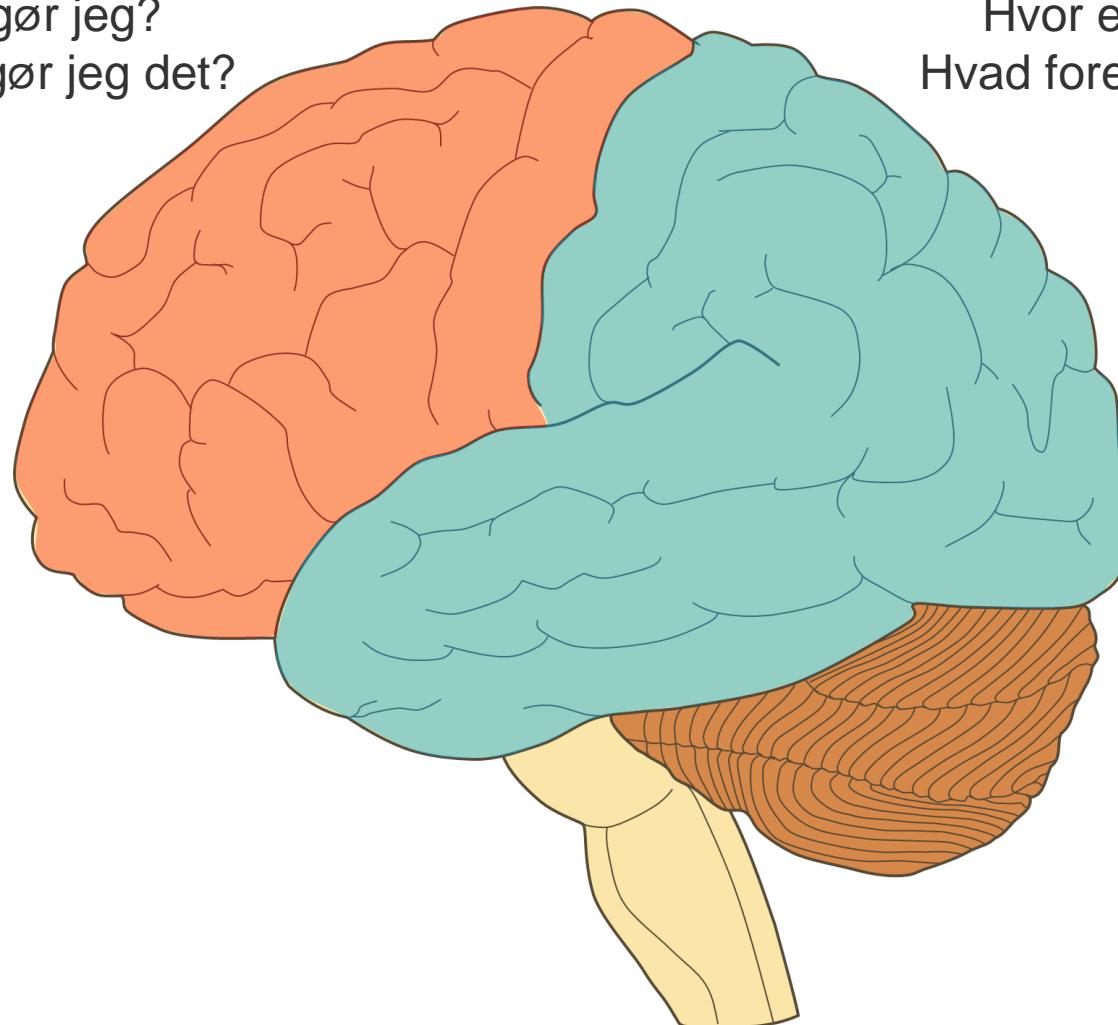
Hjernens funktion

Funktionel model

Eksekution

Hvad gør jeg?
Hvordan gør jeg det?

Perception

Hvor er jeg?
Hvad foregår der?

Perception

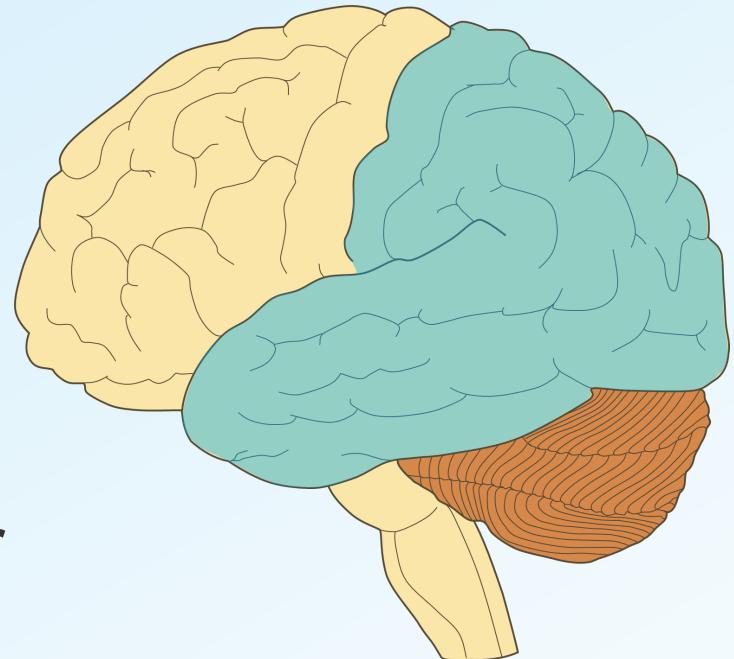
Sanser

- **Specialiserede sanser**

- Lugt
- Smag
- Syn
- Hørelse
- Balance

- **Somato-sensoriske sanser**

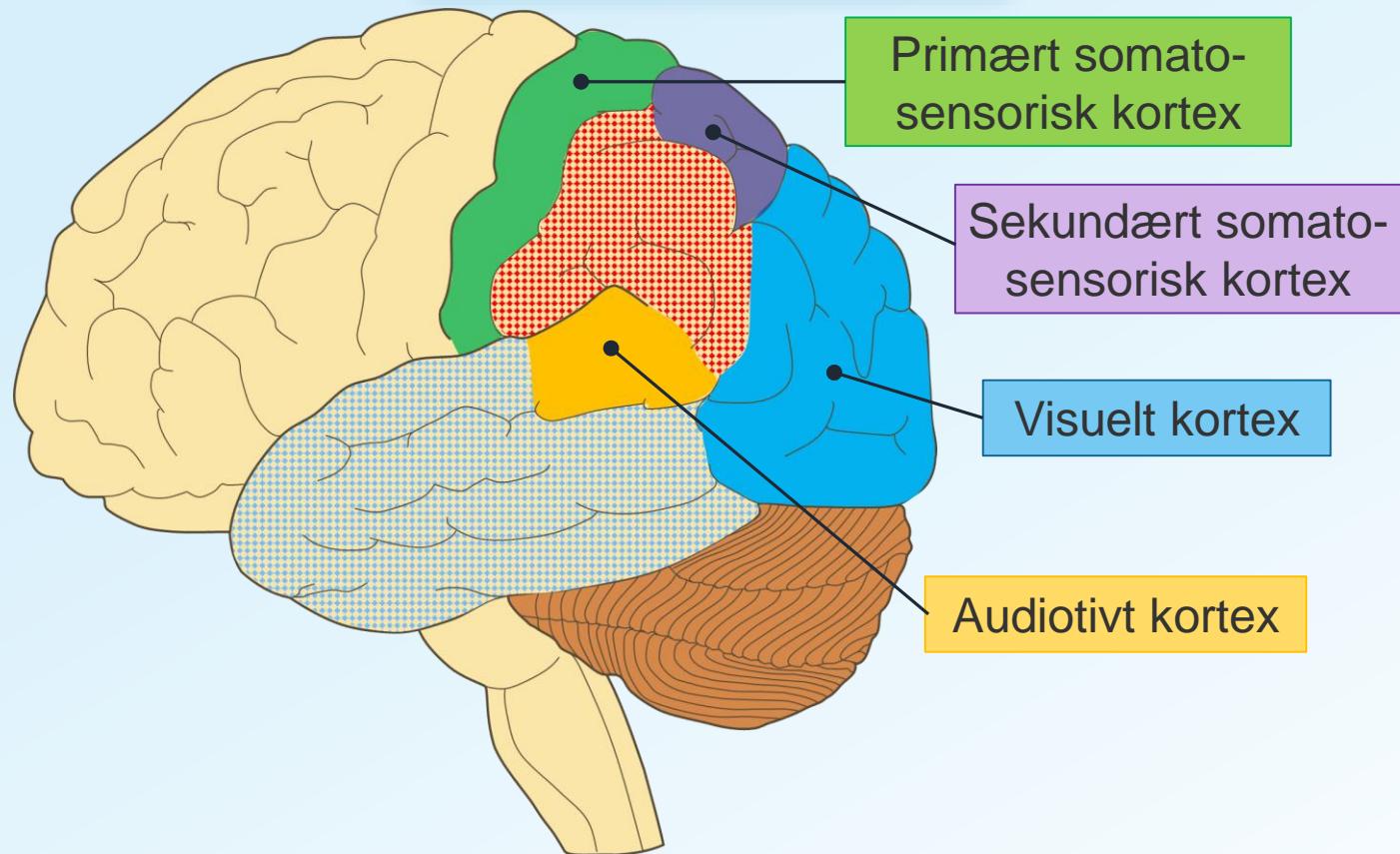
- Berøring
- Smerte/temperatur
- Proprioception

Kilde: Gade 2009

Illustration: Jacob Liljehult 2020

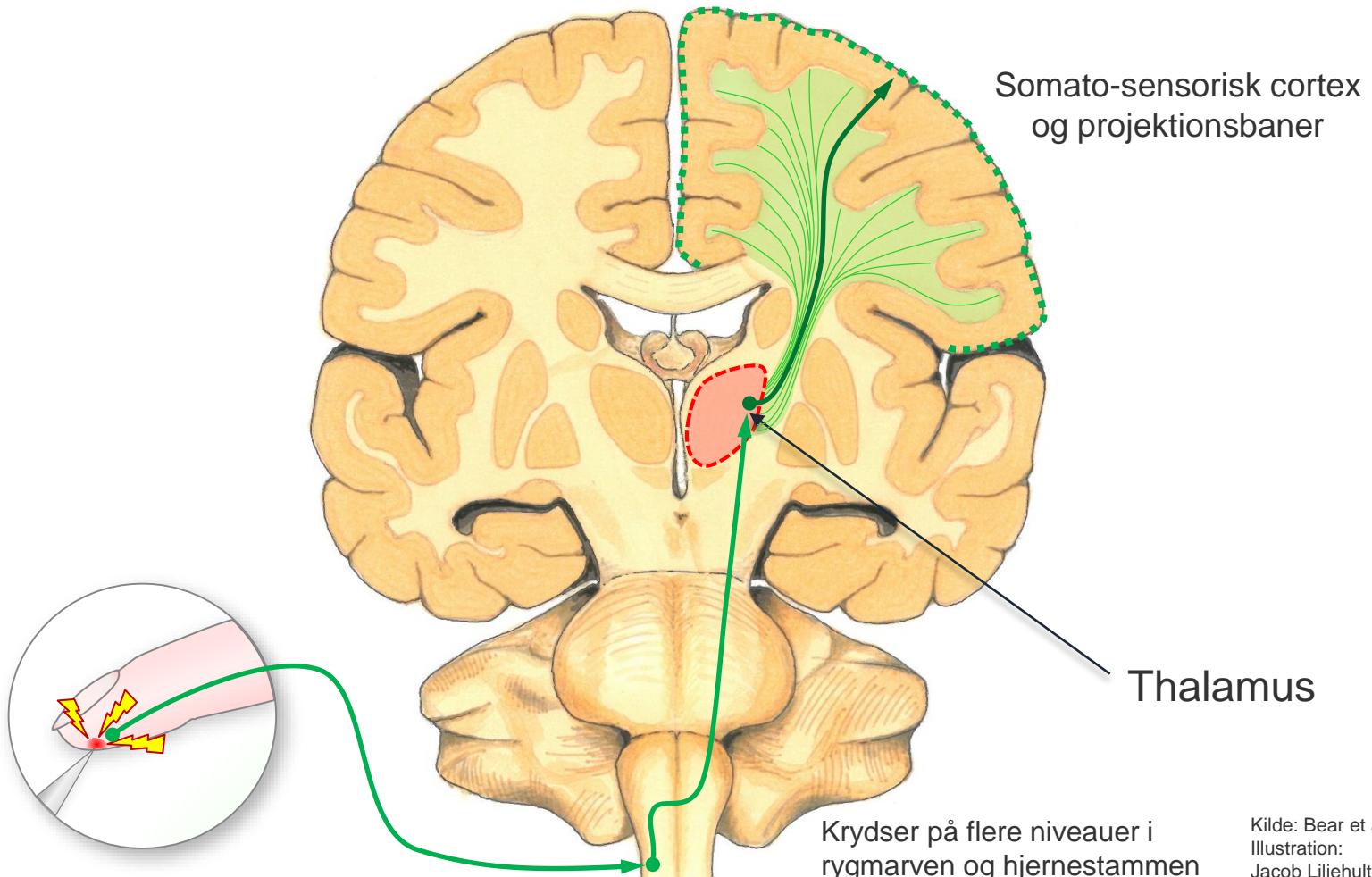
Perception

Kilde: Gade 2009

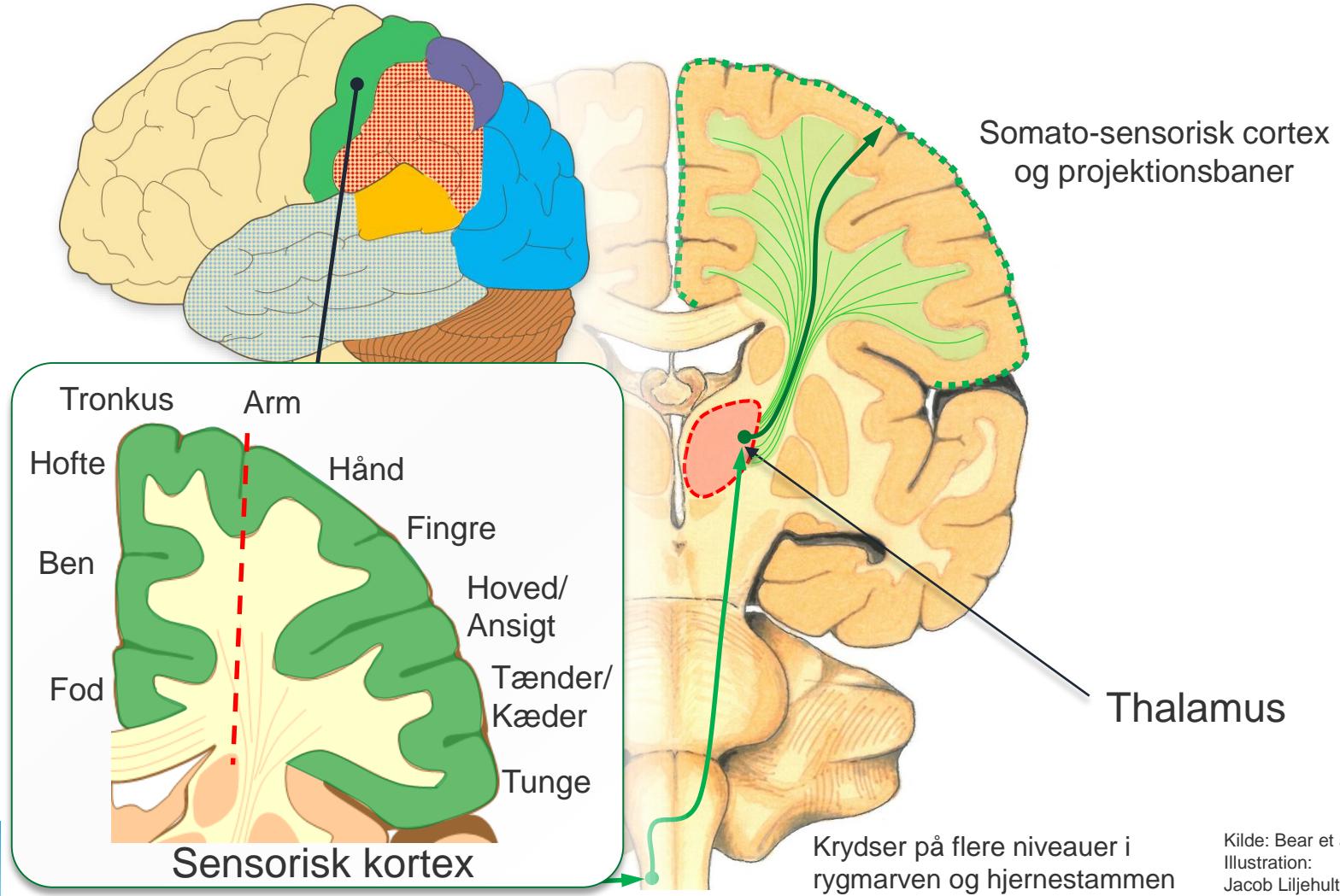
Illustration: Jacob Liljeblad 2020

De somato-sensoriske baner

Kilde: Bear et al 2007
Illustration:
Jacob Liljehult 2020

Det sensoriske kortex

Synsbanerne

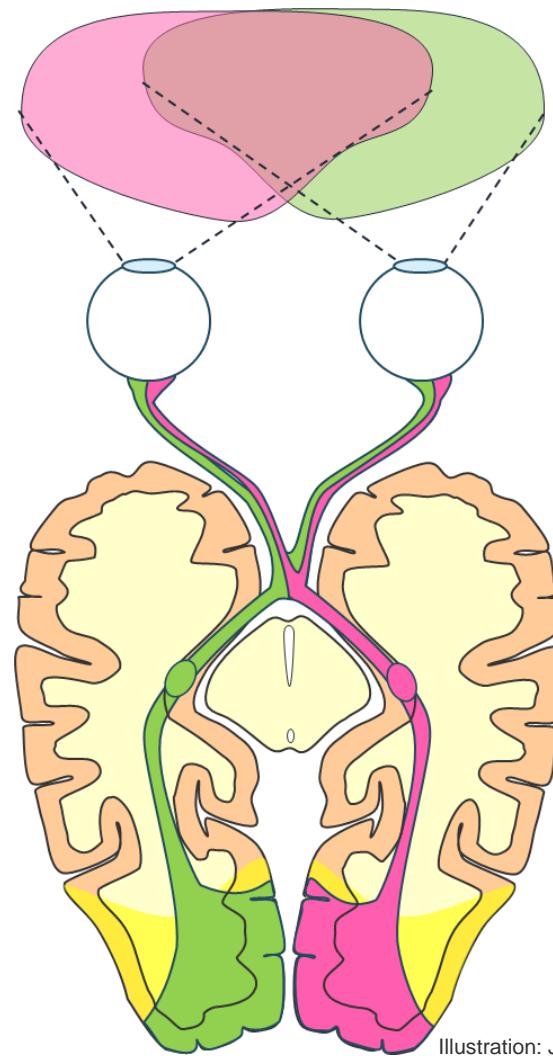
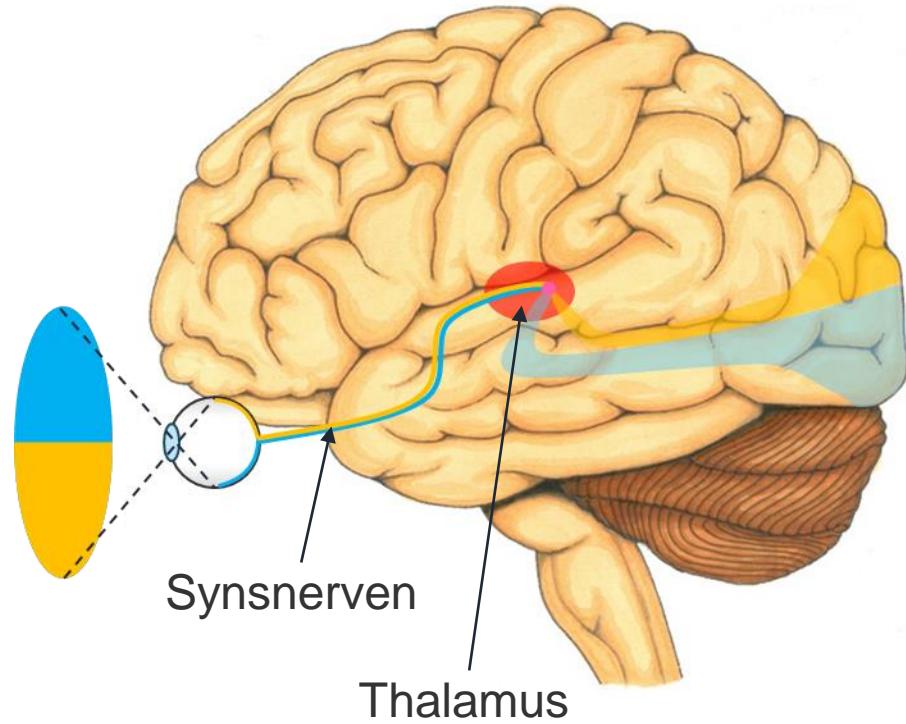
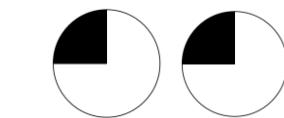
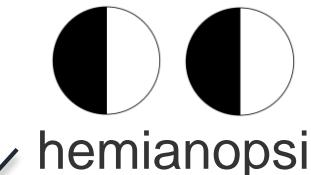
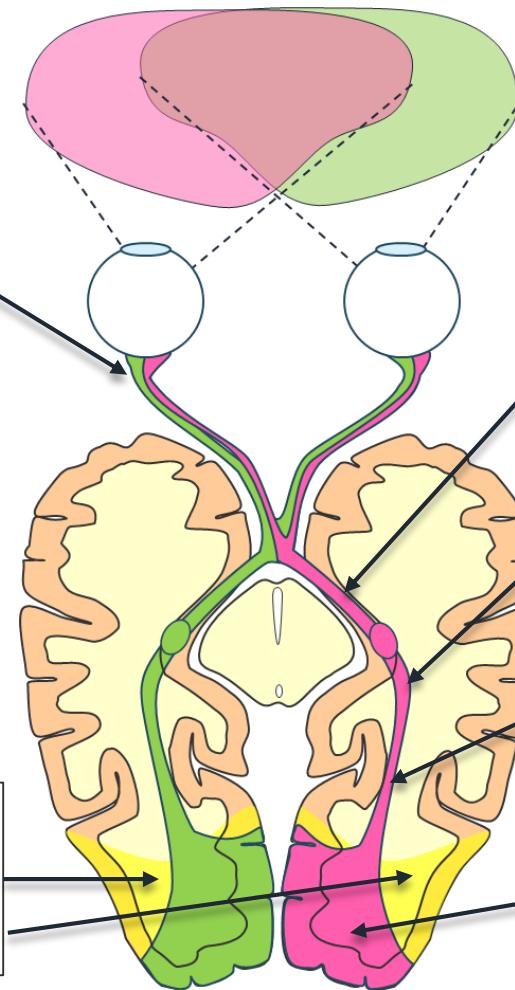
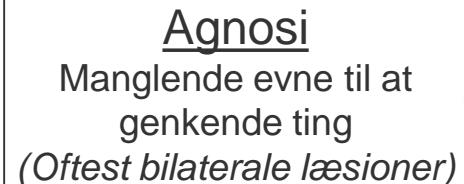
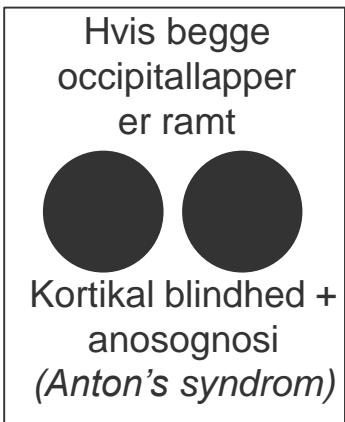
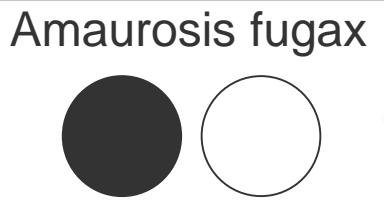

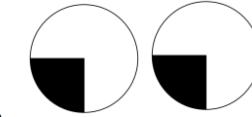
Illustration: Jacob Liljehult 2021

Visuelle forstyrrelser

Ved apopleksi er
anopsi altid i
 modsatte side

Øvre kvadrant
anopsi

Nedre kvadrant
anopsi

hemianopsi

Illustration: Jacob Liljehult 2021

Visuo-spartielle forstyrrelser

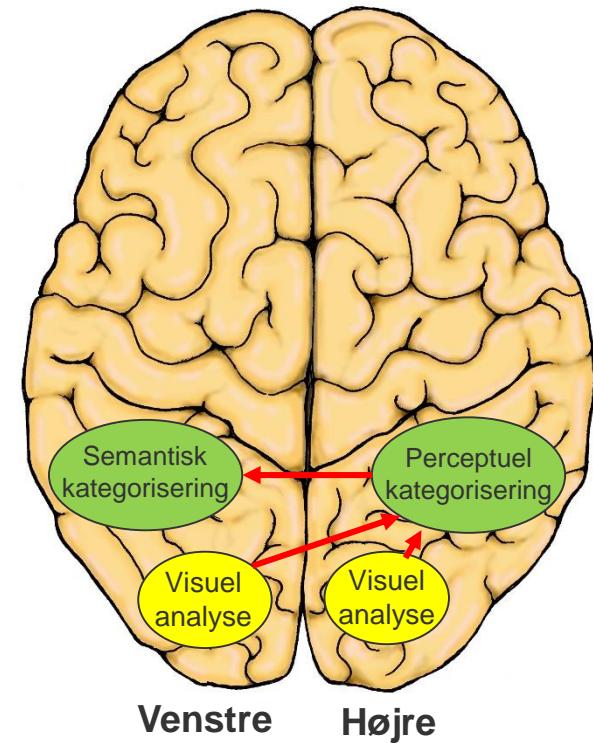
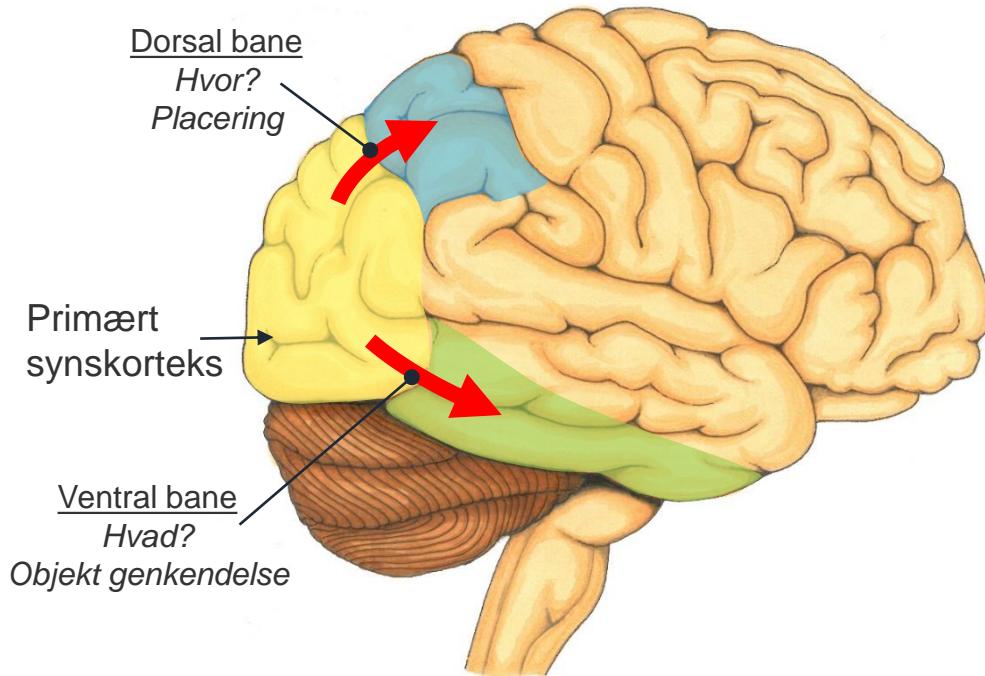

Illustration: Jacob Liljehult 2021

Visuo-spartielle forstyrrelser

Visuel agnosi

- Problemer med at genkende/identificere genstande visuelt
- Højre → Apperceptiv agnosi
  - Manglende genkendelse af genstande; kan ofte beskrive detaljer, men ikke helhed
  - Påvirker ofte evnen til at genkende ansigter
- Venstre → Associativ agnosi
  - kan ikke identificere genstande eller deres funktion

Simultan-agnosi

- Kan kun identificere én ting ad gangen

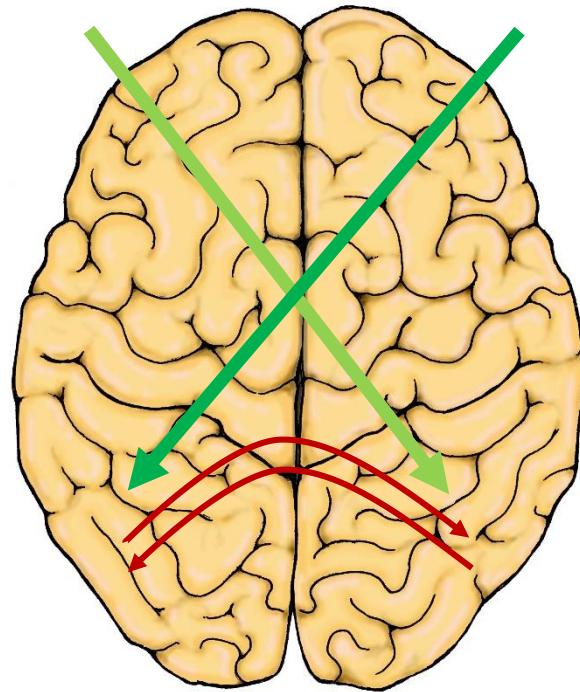
Visuo-spartiel disorientering

- Problemer med at vurdere genstandenes placering i rummet

Topografisk amnesi/agnosi

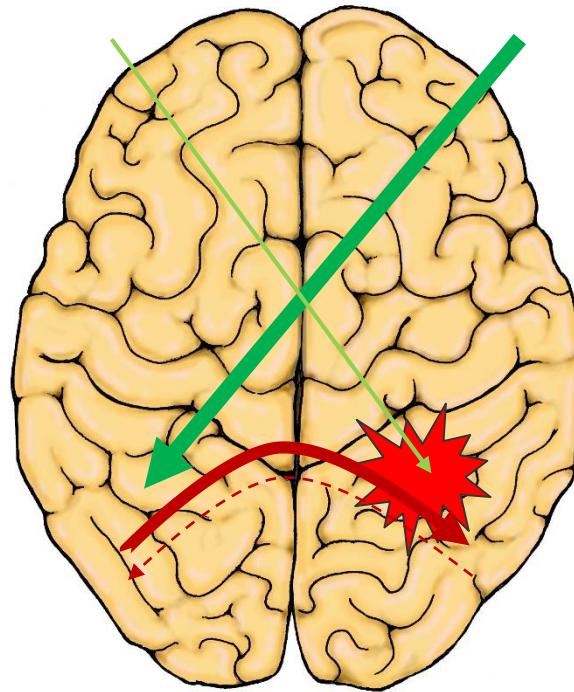
- Problemer med at huske/genkende kendte omgivelser

Neglekt og inattention

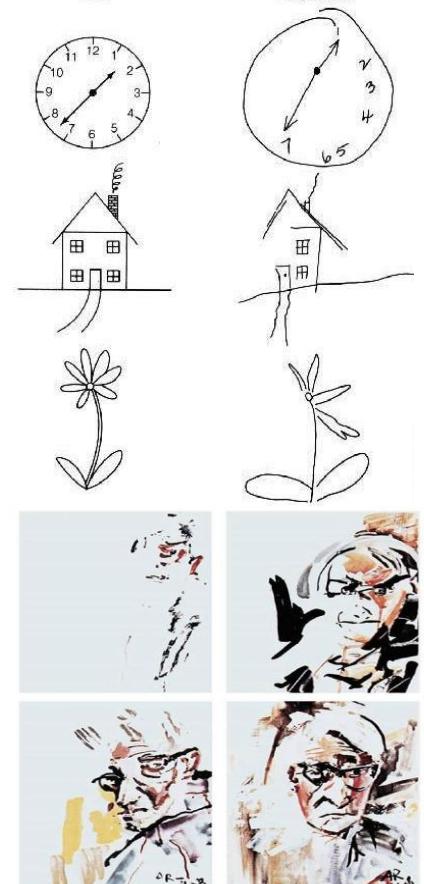
Normal hjerne

Illustration: Jacob Liljehult 2020
Kilde Gazzaniga et al 2009

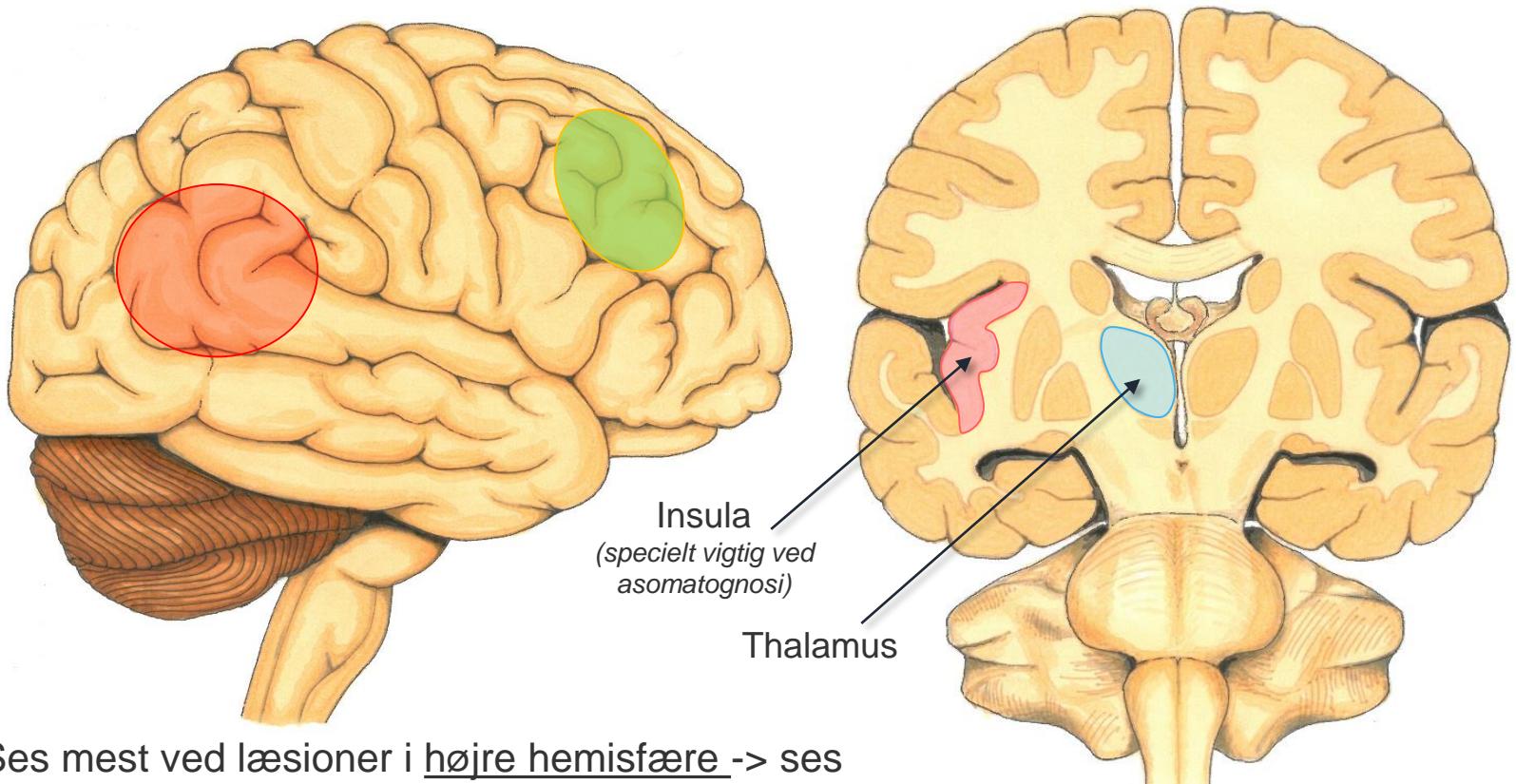

Læsion i højre
parietallap

Figure 13. Drawings by a patient with left-side neglect.
Model
Patient's copy

Anosognosi

Ses mest ved læsioner i højre hemisfære -> ses
derfor ofte sammen med venstresidig hemiparese

Anosognosi

Manglende sygdoms- eller symptomerkendelse

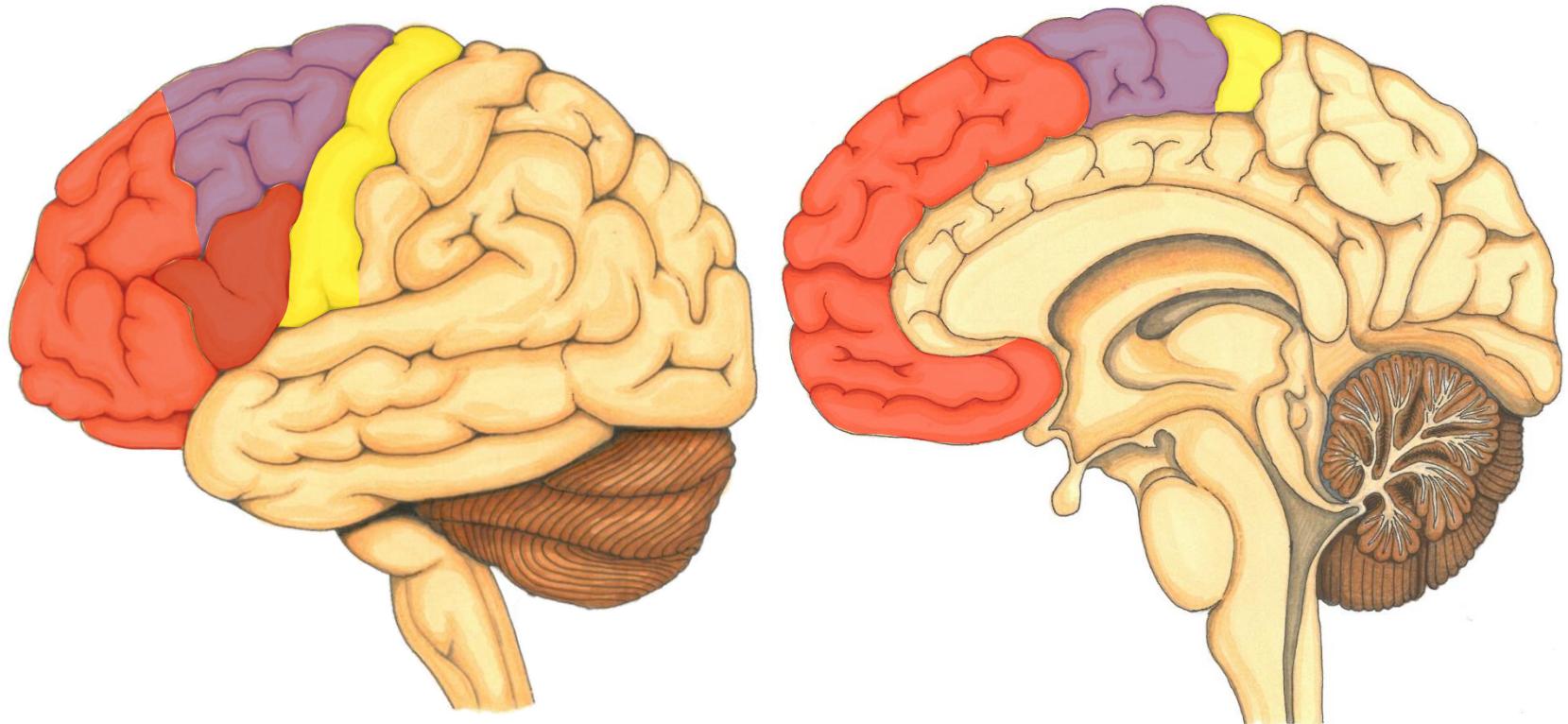
Kategorier

- Global anosognosi: Benægter generelt at være syg (hyppigt ved hovedtraumer og demens)
- Lokal anosognosi: Benægter et specifikt symptom – ofte hemiparese eller hemianopsi (hyppigt ved apopleksi)
- Asomatognosi: Vedkender sig ikke ejerskab over lammet ekstremitet "*Der ligger et fremmed ben i min seng*" (hyppigt ved apopleksi)

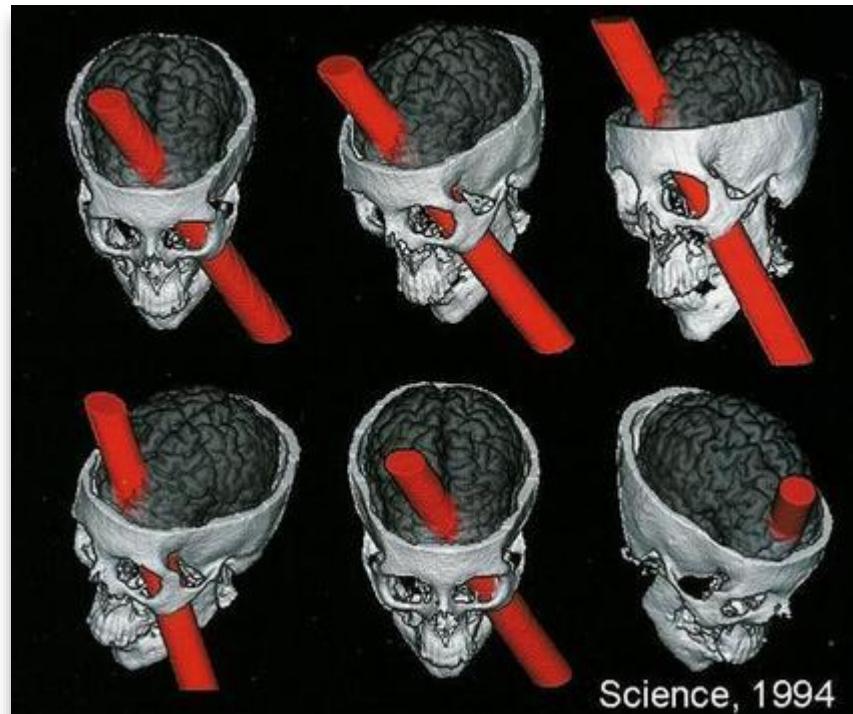
Karakteristika

- Fortæller ikke spontant om symptomer
- Benægter eksplisit symptomerne
- Konfabulerer om årsagen til symptomerne (udenoms forklaringer)
- Tager ikke højde for symptomerne i sin adfærd
- Reagerer ikke følelsesmæssigt/virker ligeglads (*anosodiafori*)
- Tager ikke højde for symptomerne i sine planer for fremtiden (urealistisk om fremtiden)

Eksikution

Frontallapperne

Science, 1994

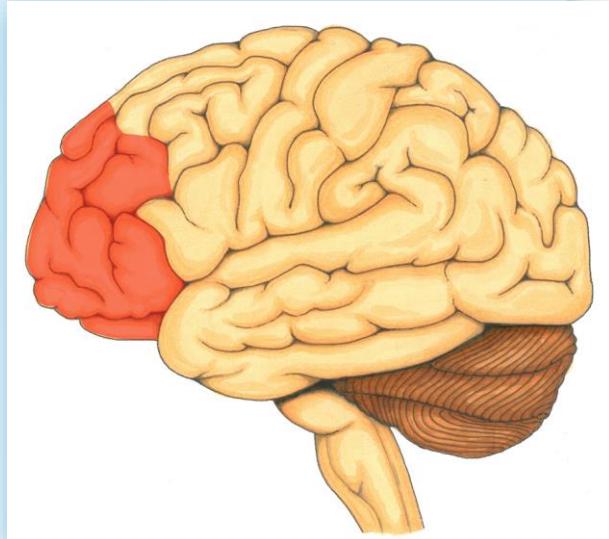
Phineas P Gage (1823-1860)

Billeder: Wikipedia; Damasio et al, 1994

Præfrontale funktioner

Beslutninger om hvad man
skal gøre og hvordan

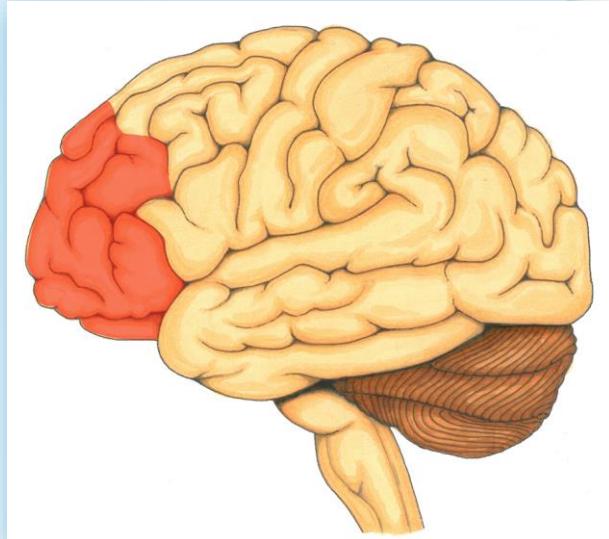
- Eksiktive funktioner
  - Spontanitet, handlekraft, opmærksomhed, fleksibilitet, motivation, målrettet adfærd
- Responshæmning
- Dømmekraft, selvindsigt
- Personlighed
- Hukommelse

Præfrontale funktioner

Beslutninger om hvad man
skal gøre og hvordan

- Apati, rigiditet, springende opmærksomhed
- Perseveration og stereotyp adfærd
- Manglende hæmning
- Nedsat dømmekraft, selvindsigt
- Ændret personlighed

Kilde: Gade 2009

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Apraksi

Generelt: Latenstid, tøvende og klodset, perseveration
Ideomotorisk

- Problemer med at lave de rigtige bevægelser der er knyttet til en handling
  - *Patienten kan ikke finde ud af at vinke på opfordring*

Ideatorisk

- Problemer med sekvensen af delelementer i en aktivitet
  - *Patienten begynder at bruse sig før han har taget tøjet af*

Konceptuel

- Problemer med at udvælge de rigtige genstande til handlingen
  - *Patienten prøver at børste tænder med tandpastatuben*

Ideomotorisk apraksi

<https://youtu.be/vTFdNk7Jloo>

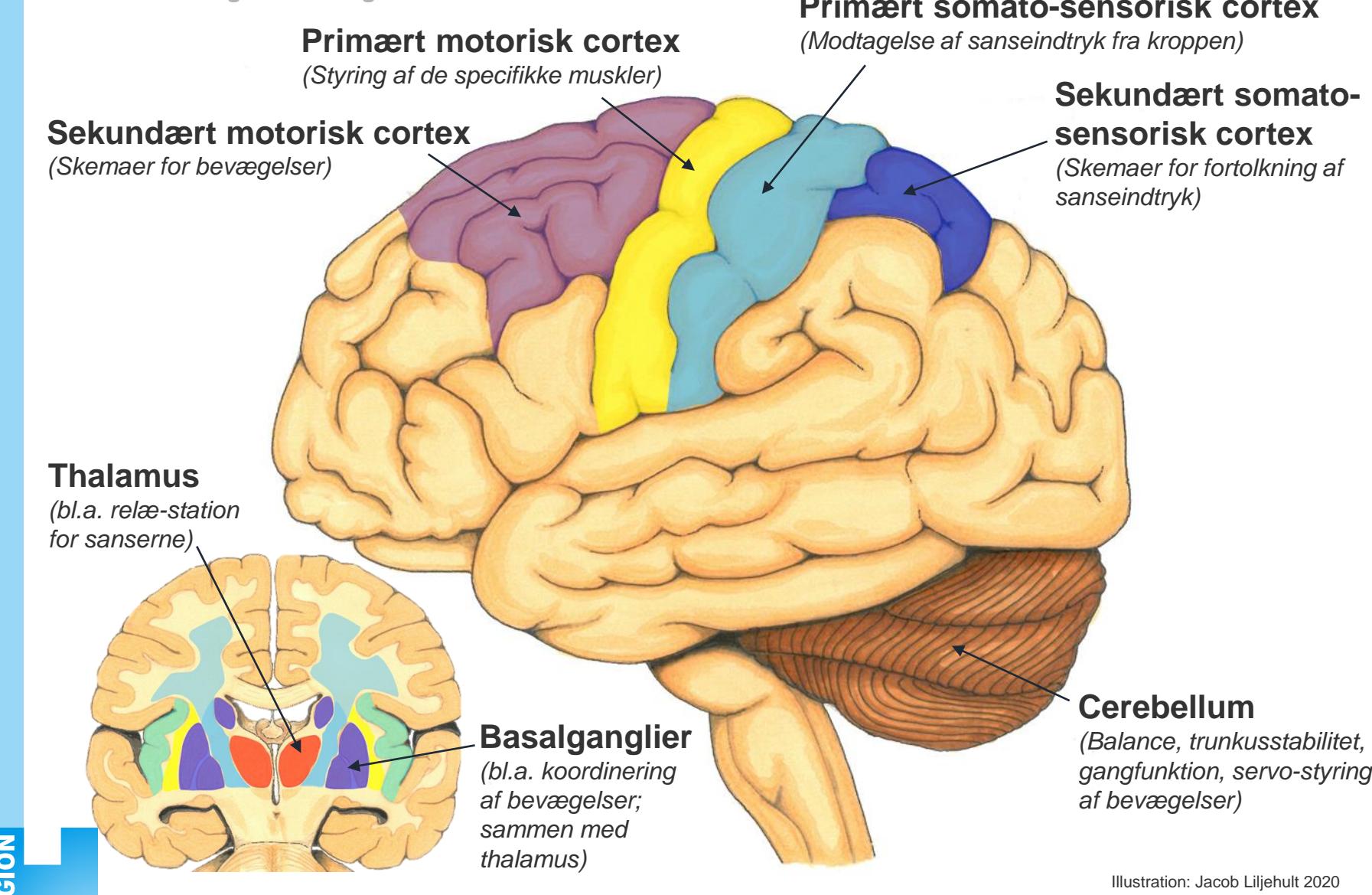
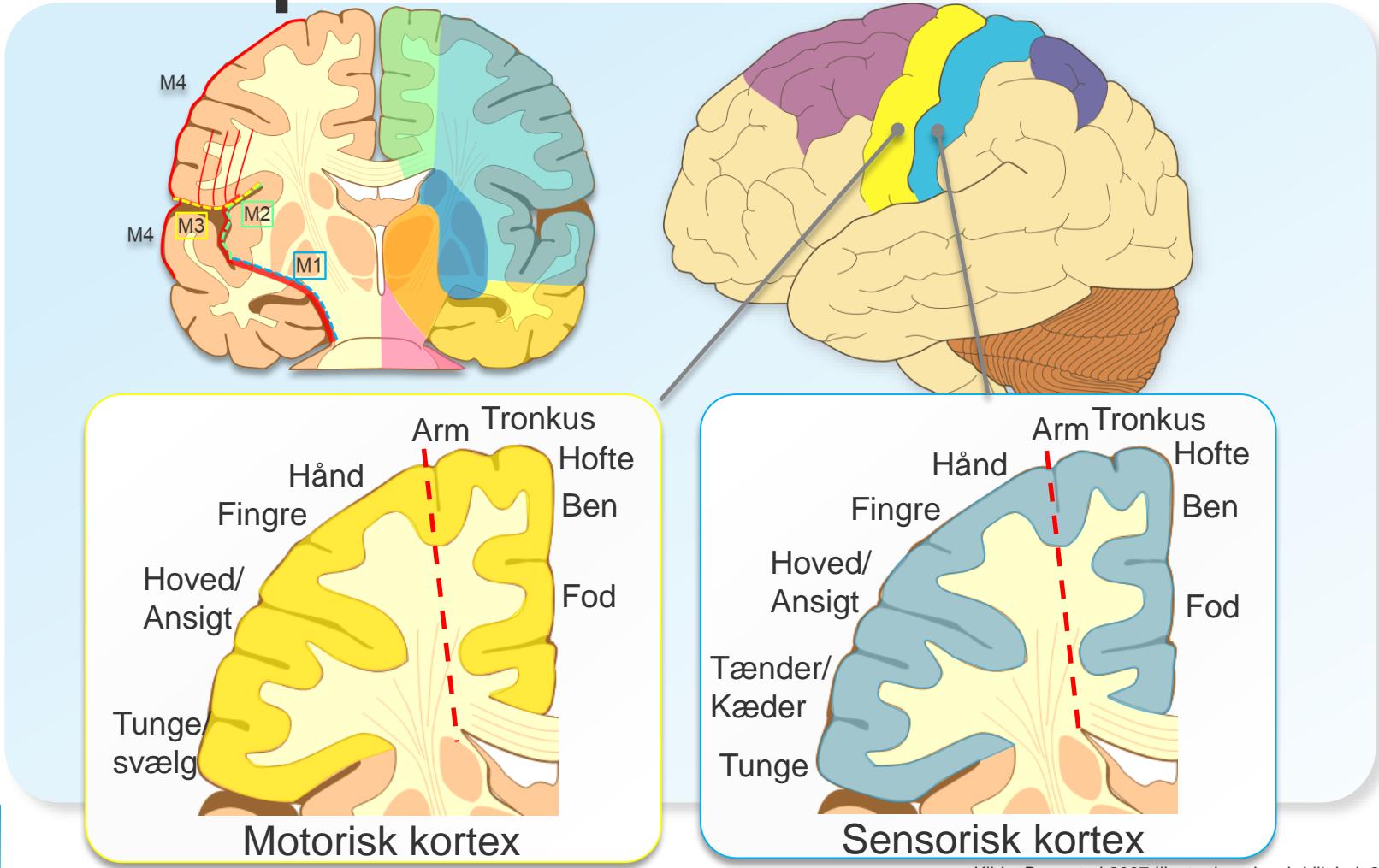

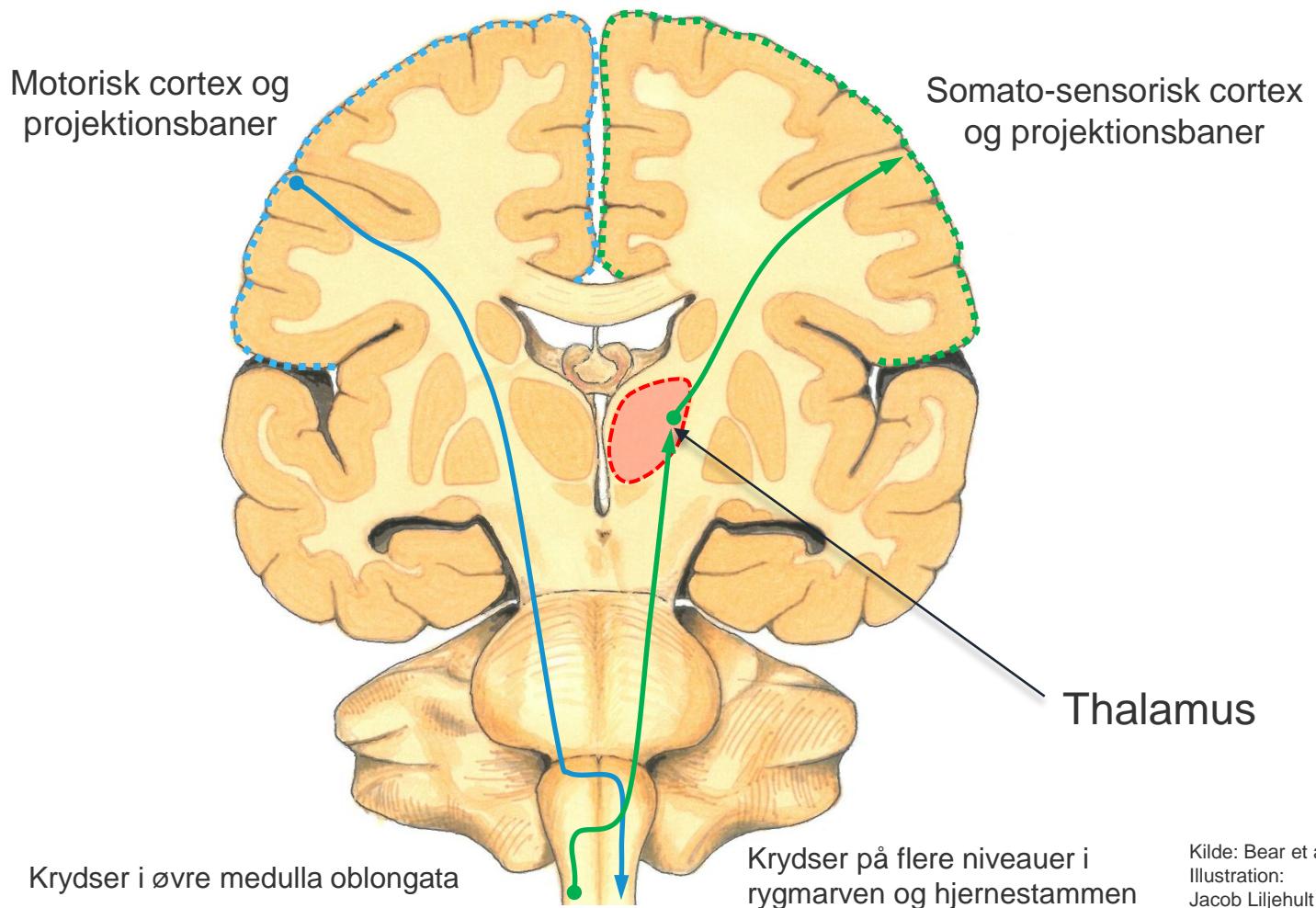
Illustration: Jacob Liljehult 2020

Det primære motorisk kortex

Kilde: Bear et al 2007 Illustration: Jacob Liljhult 2020

De motoriske baner

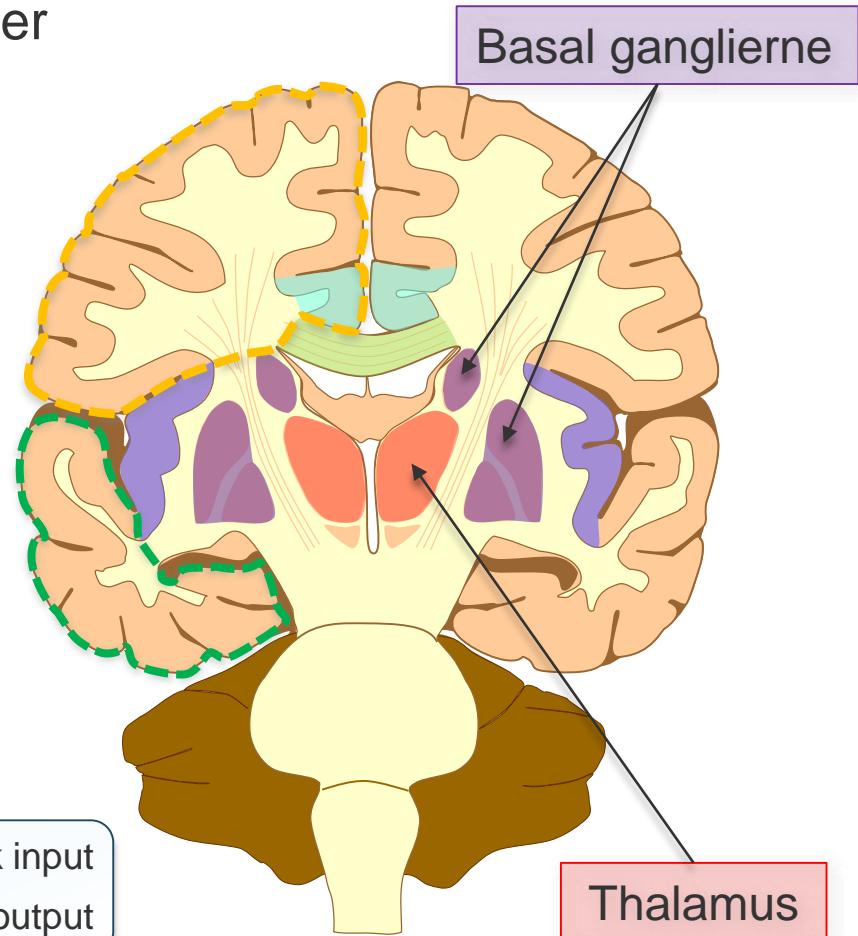
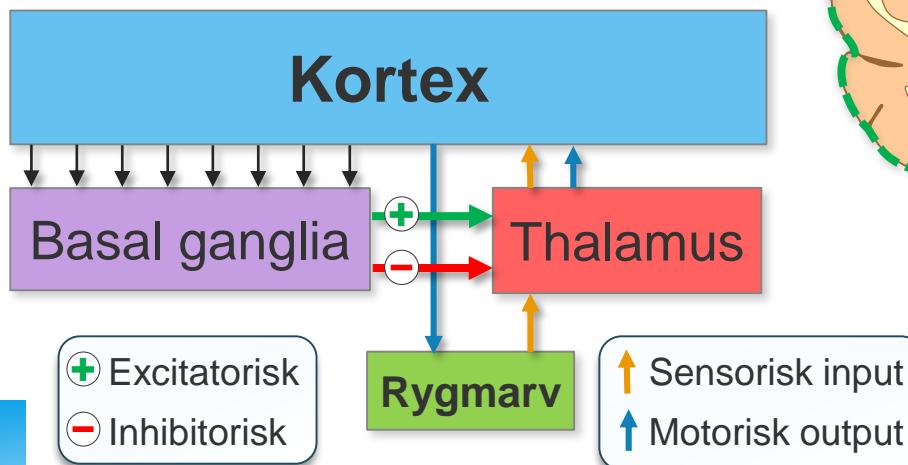
Kilde: Bear et al 2007
Illustration:
Jacob Liljehult 2020

Basal ganglierne

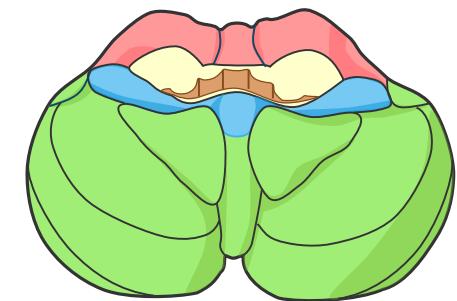
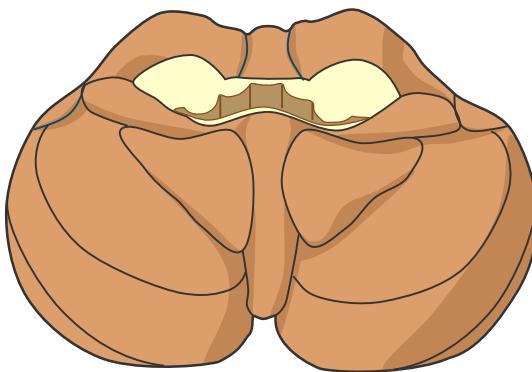
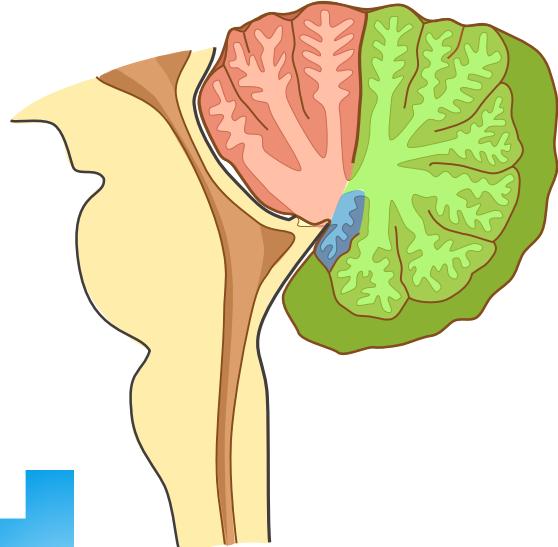
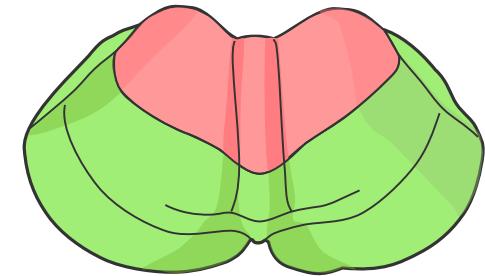
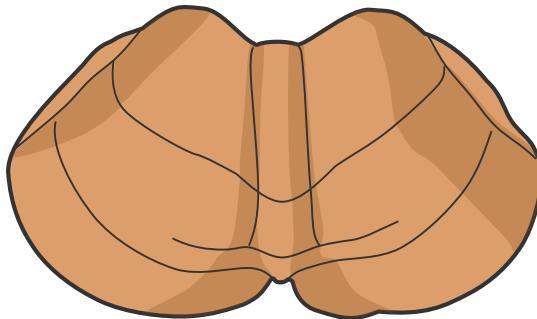
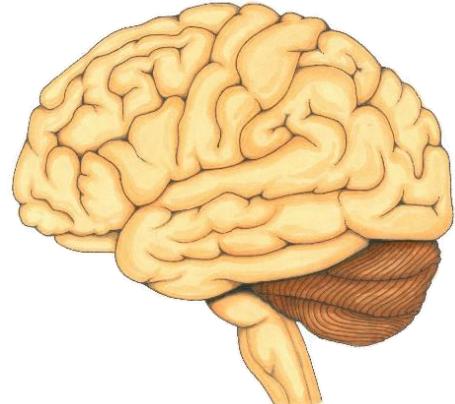
Tager input fra kortex og samordner det til et samlet adfærds-output

Tre kredsløb:

1. Integration af motorisk output
2. Læring og kognition
3. Regulering af emotionelle aspekter af adfærd

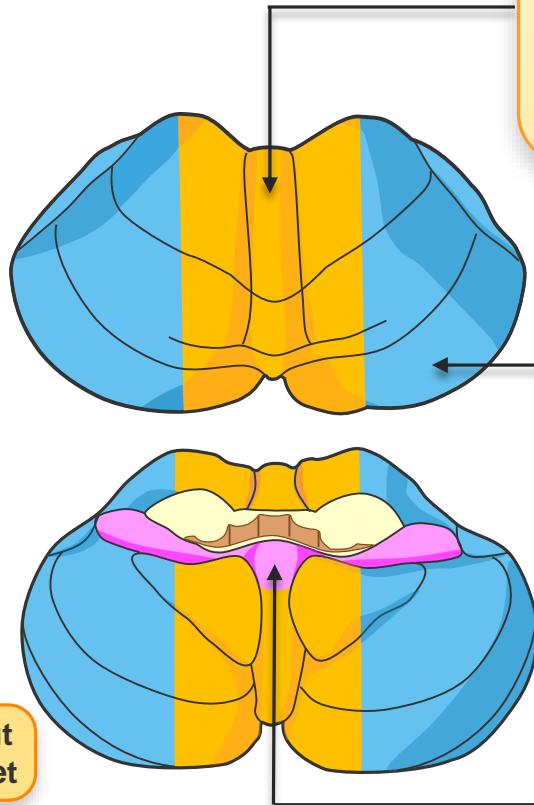
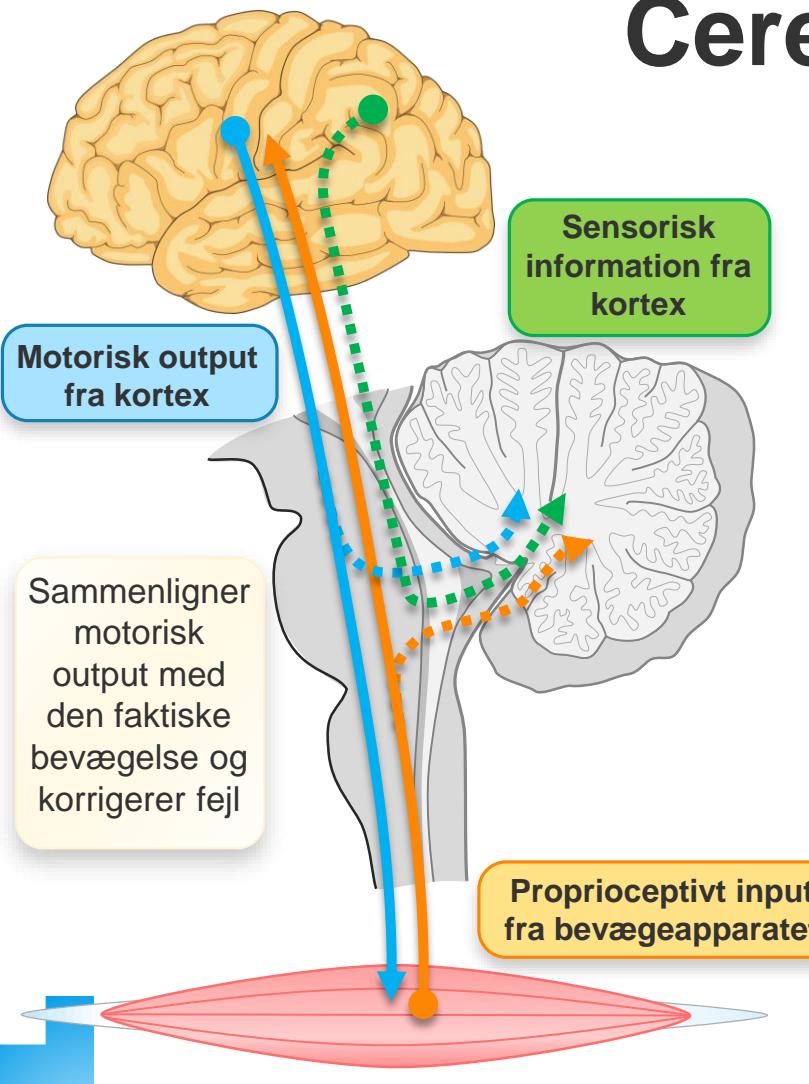

Cerebellum

- Lobus Anterior
- Lobus Posterior
- Lobus Flocculonodularis

Cerebellum

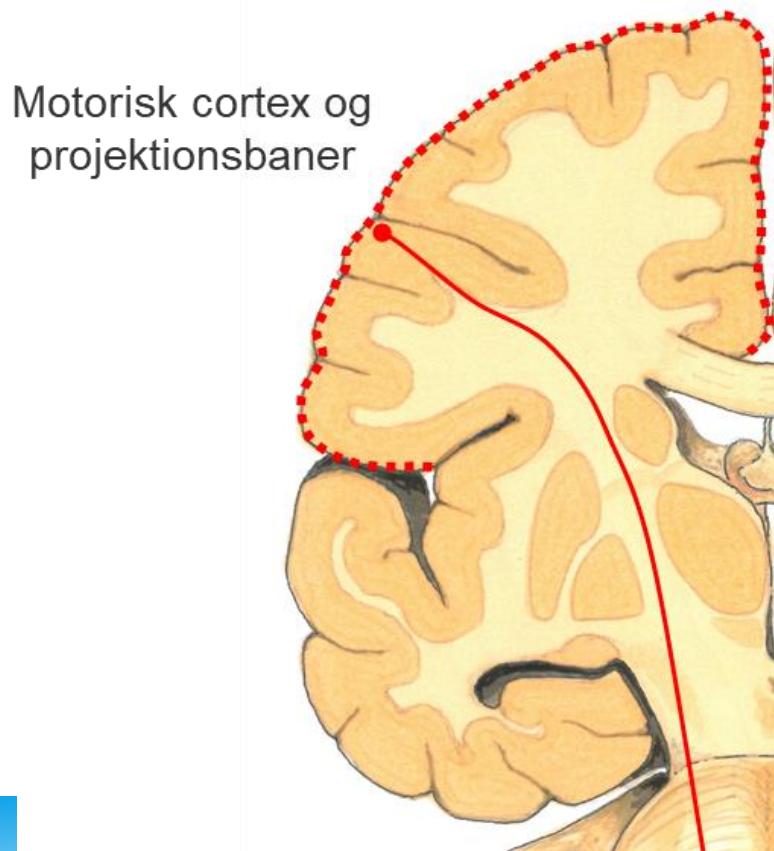

- Propriotion
- Tonus
  - Truncus instabilitet
  - Gang-ataksi

- Koordination
  - Koordinations problemer
  - Ataksi (ekstremitet)
  - Intentions-tremor
  - Dysmetri
  - Dysartri / metalinguistiske problemer

- Balance
  - Balance-problemer

Udfald fra de motoriske baner

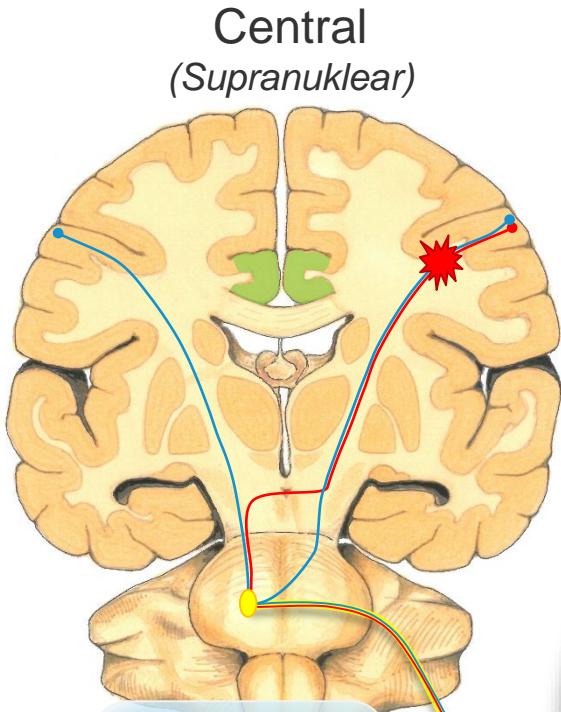
Muskelstyrke

- 5 - Normal styrke
- 4 - Mild Parese (nedsat muskelstyrke)
- 3 - Moderat parese; bevæger ekstremiteten mod tyngdekraften
- 2 - Nogen bevægelse; kan ikke løfte ekstremiteten
- 1 - Musklerne kan aktiveres; ingen bevægelser
- 0 - Paralyse (total lammelse)

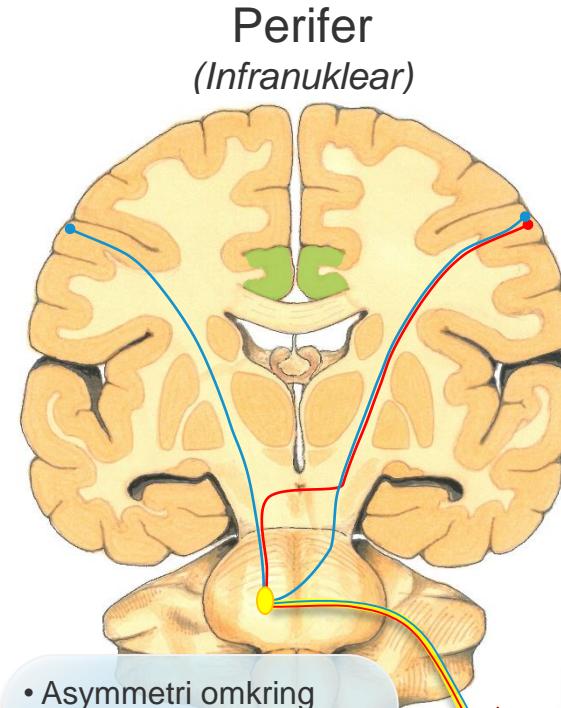
Kilde: Paulsen et al 2011

Illustration: Jacob Liljebladt 2020

Faciales parese

- Asymmetri omkring munden
- Problemer med at smile og puste kinderne op

- Asymmetri omkring munden
- Problemer med at smile og puste kinderne op
- Ptose
- Problemer med at rynke panden

Illustration: Jacob Liljehult 2020

Mund og svælg

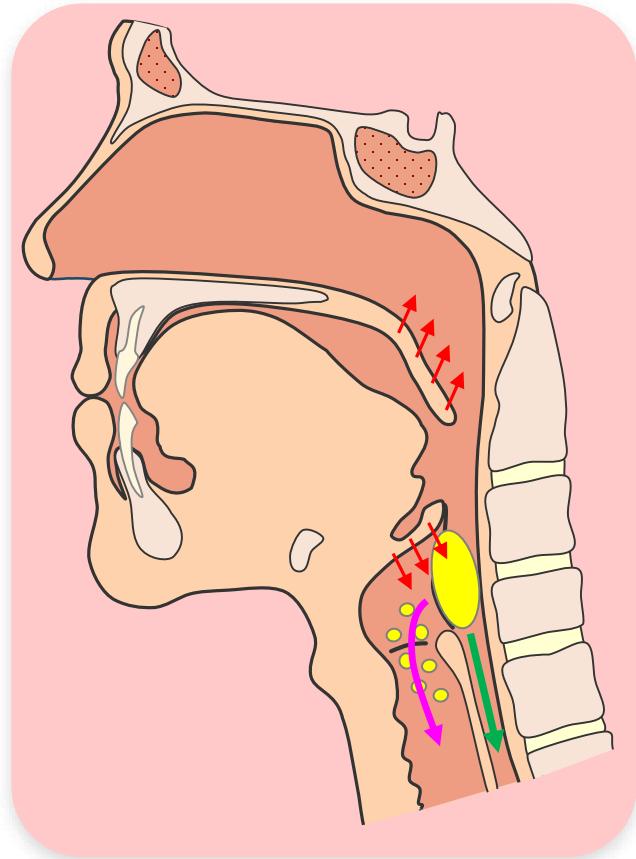
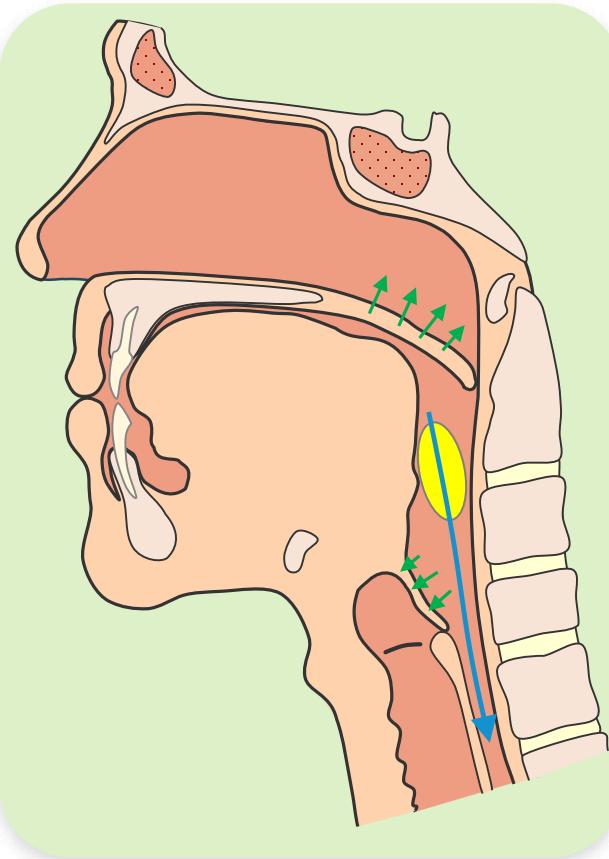
Tungedeviation

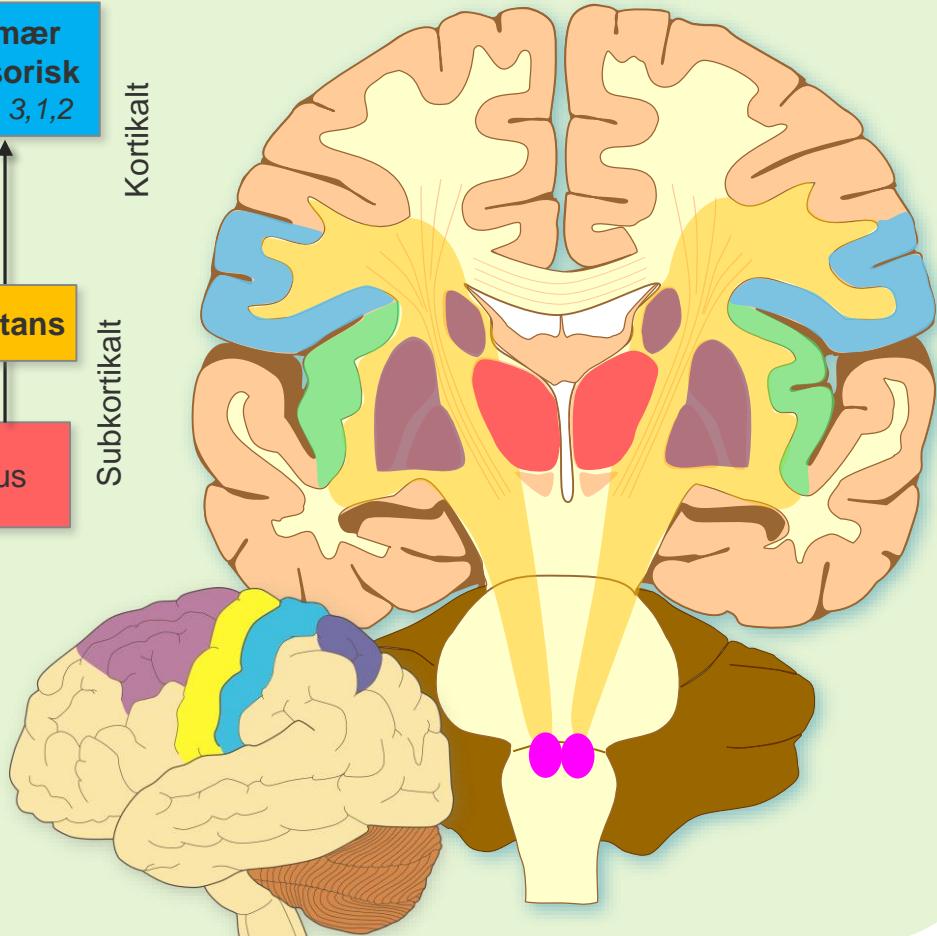
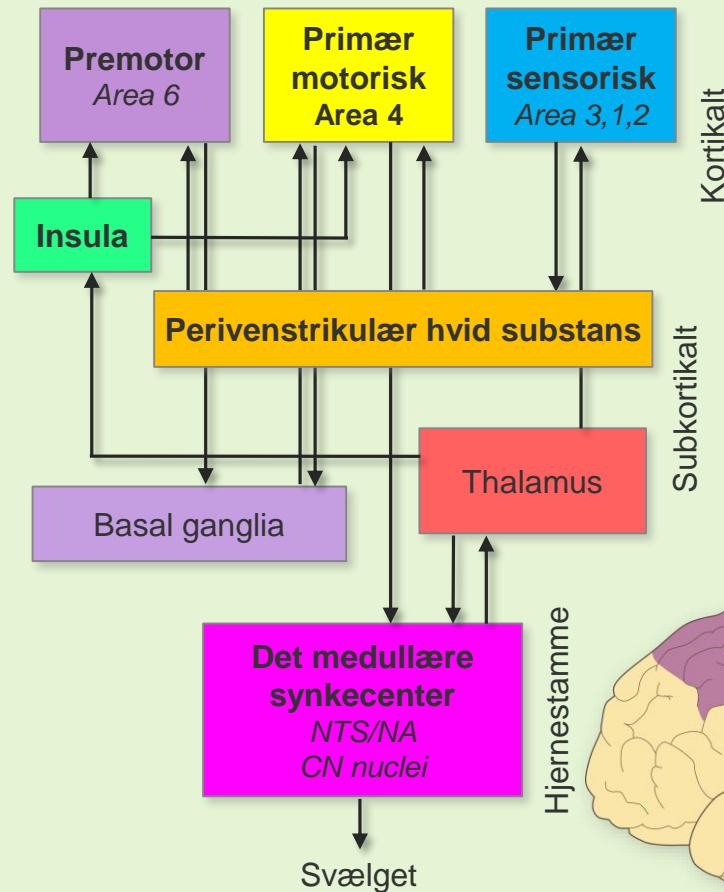
Ganesejlsparese

Dysfagi (*Synkeproblemer*)

Fysiologisk synkning

Efter Daniels et al. 1999

Sprog og kommunikation

Venstre side

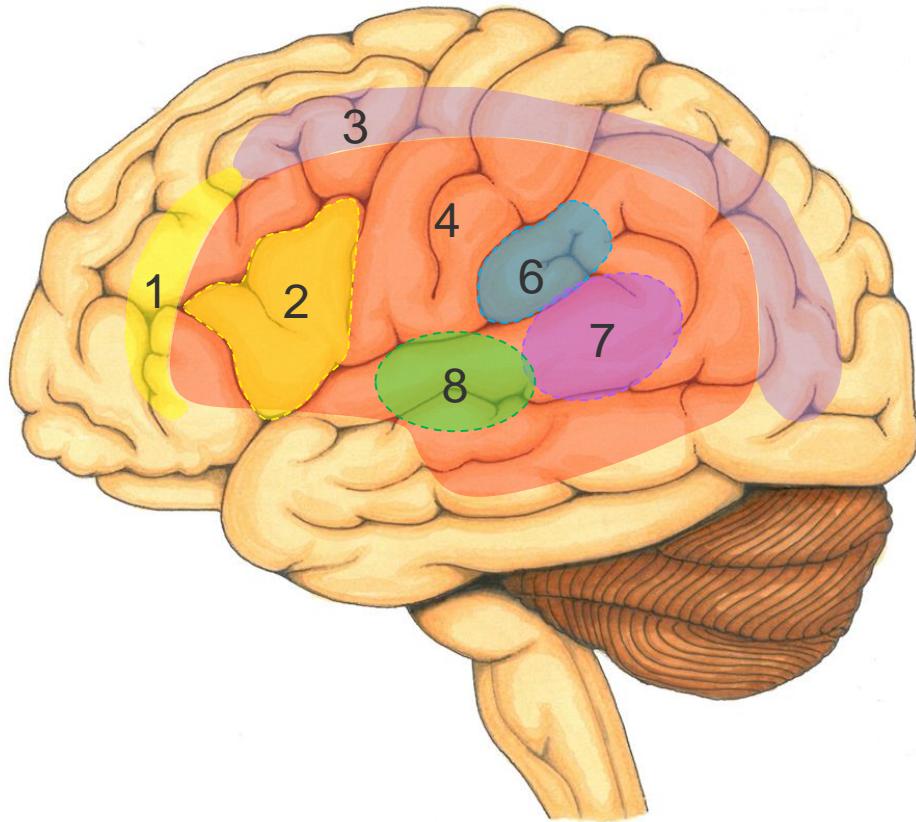
- Afasi (Produktion, forståelse)
  - Flydende
  - Ikke-flydende
  - Global
- Agraphi (Skrivning)
- Aleksi (Læsning)
- Tale-apraksi

Højre side

- Intonation af sproget
- Giver sproget affekt

Begge sider

- Dysartri (Eksikution)

Ikke-flydende afasi

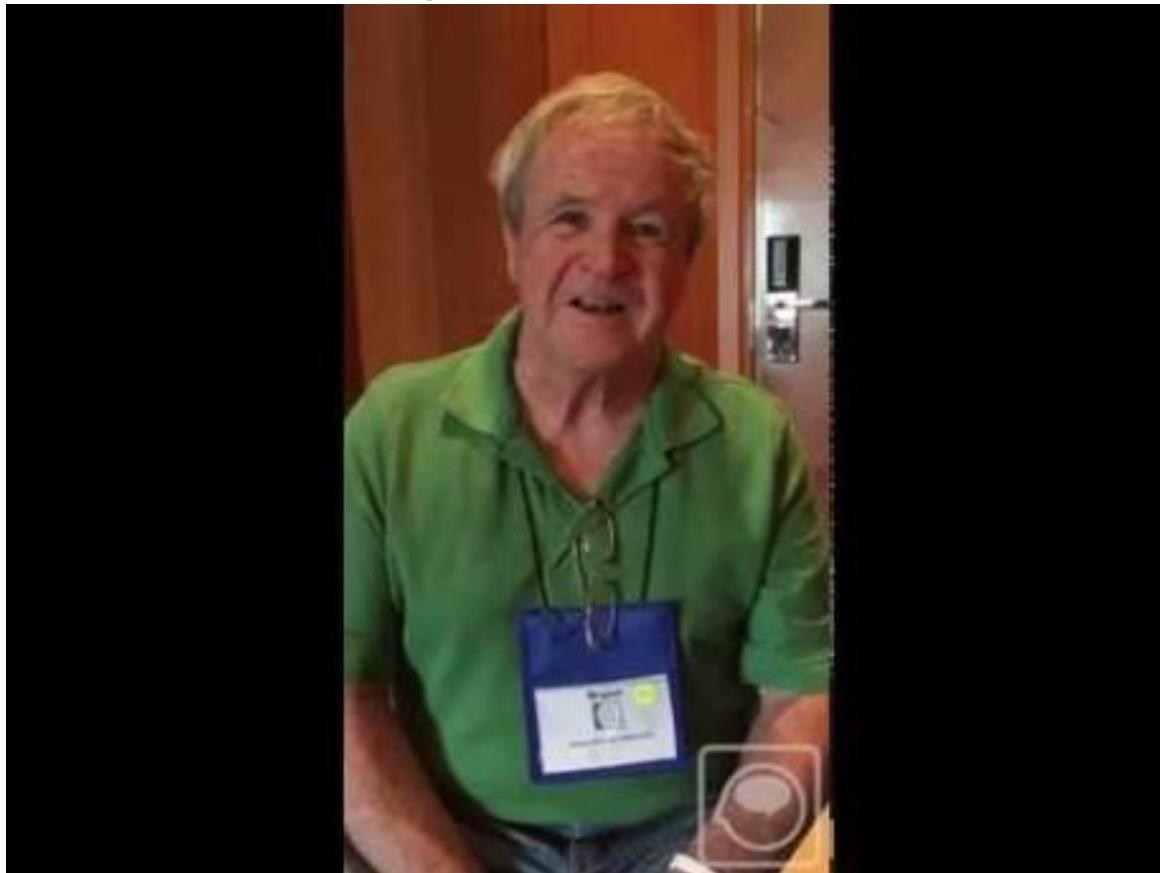
	Forståelse	Gentagelse	Afasitype
1	God	God	Transkortikal motorisk afasi
2	God	Dårlig	Broca-afasi
3	Dårlig	God	Blandet transkortikal afasi
4	Dårlig	Dårlig	Global afasi

Flydende afasi

	Forståelse	Gentagelse	Afasitype
5	God	God	Anomisk afasi
6	God	Dårlig	Konduktionsafasi
7	Dårlig	God	Transkortikal sensorisk afasi
8	Dårlig	Dårlig	Wernicke-afasi

Tekst efter Gade et al 2009; Illustration: Jacob Liljehult 2020

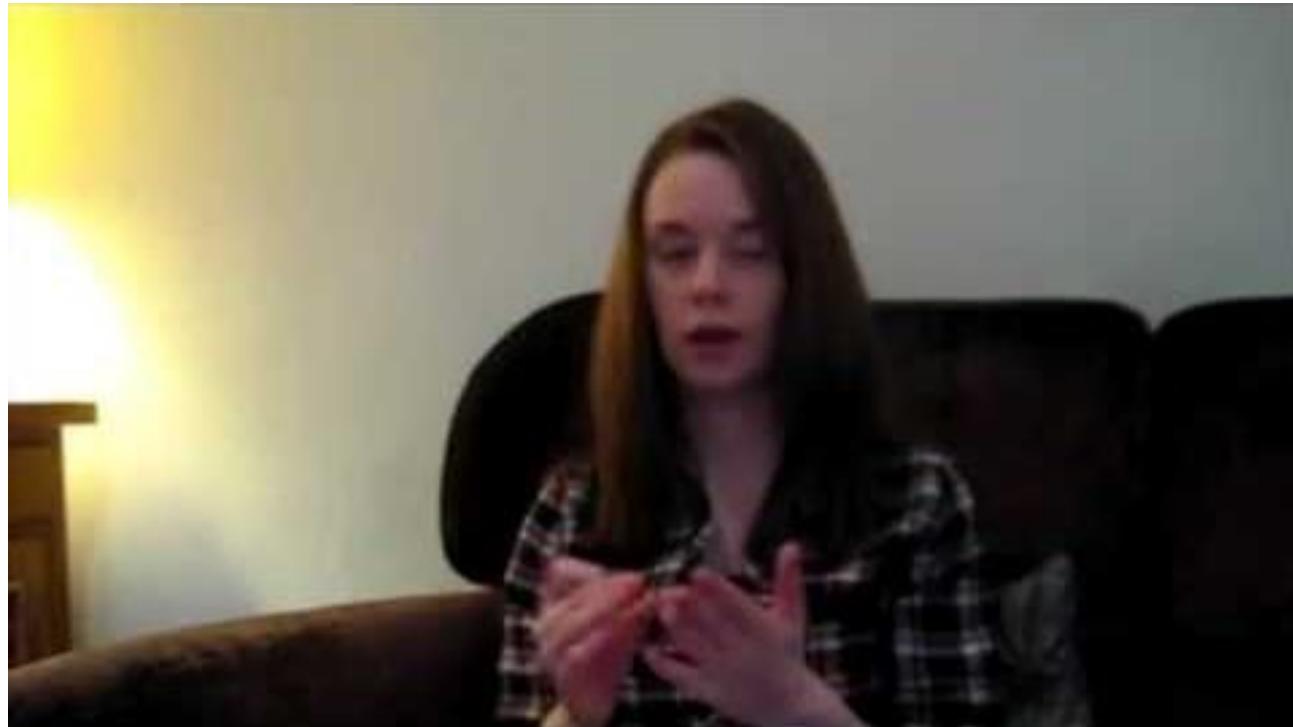
Flydende afasi

Manglende forståelse; flydende talestrøm uden relevant indhold

<https://youtu.be/3oef68YabD0>

Ikke-flydende afasi

God forståelse
Svarene er opbrudte og indeholder kun
meningsbærende enheder

<https://youtu.be/lP8hkopObvs>

Referencer

- Bear et al. Neuroscience: Exploring the brain (3rd ed). Lippincott Williams and Wilkins 2007.
- Gade et al. Klinisk neuropsykologi. Frydenlund 2009.
- Gazzaniga et al. Cognitive neuroscience (3rd ed). WW Norton & Company 2009.
- Hickey. Clinical practice of Neurological and Neurosurgical nursing (6th ed). Wolters Kluwer Health 2009.
- Jones et al. Netter's neurology. Elsevier 2011.
- Paulsen et al. Klinisk Neurologi og Neurokirurgi (5. udg.). FADLs forlag 2011.